10 *Delinquens ſæpius in eadem ſpecie, antea non punitus, puniri non debet, niſi vna pœna.*

QVAESTIO XLI.

1 QVÆRO † legibus huius tituli cauetur: *que no ſe ſaque pan del Andaluzia, y que ninguno de qualquier eſtado, y condicion que ſea, ſaque, ni conſienta, ni de lugar que ſe ſaque por ſus tierras pan, ni cauallos, ni ninguna de las otras coſas vedadas por las leyes para fuera de eſtos Reynos, por mar, ni por tierra, ſopena de perdimiento de todos ſus bienes, aplicados, y confiſcados para la Camara de ſu Mageſtad: y los ſennores pierdan ſus villas y lugares por donde lo paſſaren, y dieren lugar que ſe ſaque, y que los nauios, y las beſtias en que lo lleuaren, ſea todo para ſu Mageſtad*, vt in l. 25. huius tit. 18. *Y aßi miſmo, que no ſe meta ſal en eſtos Reynos por tierra, de los Reynos, y ſennorios comarcanos a ellos, ſo pena de perder la ſal que metieren, y las carretas, y bueyes, azemilas, y rozines, y aſnos, y aparejos en que la metieren, &c.* Vt in *l. 52. eiuſdem, tit. 18. hoc libr. 6. l. cotem ferro. §. ſi dominus nauis,* & ibi Bart. Paul. Caſtren. & Imol. *ff. de public. & vectig. idem Imo. in l. Mæuius. §. duobus, n. 9. ff. de leg. 2. Bald. Salyc. & alii in l. 3. C. de naut. fœno. late Bertachi. de gabell. n. 14. cum ſeqq. Boerius, deciſ. 178. Pet. Rauen. ſing. 853. Caſtil. in l. 1. Tau. in glo. en los dichos lugares, in additione fo. 18. in verſ. & nota ſuper hoc, & in verſ. ſi tamen portant. Montal in repet. legum, verbo extrahens, Auiles c. 52. Prat. in gl. en la tierra, n. 2. & 10. Iul. Cla. in pract. crim. q. 82. ſtatuto. 7. n. 9. Azeu. in d. l. 25. n. 21.* & eos referens Bobadill. *en ſu politica de Corregidores, lib. 4. c. 5. nu. 31.*

An hoc procedat, ſi prædicta, in quibus res vetitæ aſportantur, ſint aliena, vt pote commodata?

2 In † qua re Albertus Gandin. *in tractatu malef. in rub. de rebus non portan. contra deuect. nu. 2.* ita diſtinguit, vt ſi quidem dominus commodauerit ſcienter ad illum vſum, veniant in confiſcatione, ſecus ſi ignoranter, quia ignorans non delinquit, *l. maleſic. §. ſi quis ff. de action. & oblig.* & allegat ad hoc text. in argum. *in §. ſi quis in ſua, in authen. de Eccleſ. tit.* & text. *in l. cotem ferro. §. ſi dominus. ff. de public. & vectig.* vbi Bart. ita expreſſe diſtinguit, ſequitur Angelus *in l. ſi vſuras ff. de vſur. Ripa, in tractat. de remed. ad conſeru. vbert. n. 132.* dicit communem Albert. *de ſtatut. 4. p. q. 4. n. 5.* & hanc dicit ſequendam, & mitiorem Iul. Clar. *in pract. crim. §. fin. q. 82. ſtatut. 7. num. 9.* ſequuntur Mexia *in prag. taxa panis, concluſ. 9. n. 16. & n. 22.* & Azeu. *in d. l. 25. n. 18. & 19.* vbi loquuntur, etiam in re conducta, vel ſocij, & dicit communem Boerius, *deciſ. 178. num 25.* quem referunt Clarus, & Azeu. *vbi ſupr.* nec non idem ſequutus Bobadilla *in ſua politica de Corregidores, lib. 4. c. 5. n. 31.* loquens etiam in re conducta, vel commodata bona fide, vt tunc debeant reſtitui eædem res, vel verus earum valor, & *nu. 43.* inquit, *Que tambien ſe eſcuſara el compannero del que ſaco, o metio coſas vedadas, o cayo en comiſſo, y perdida de las dezmeras, por auer defraudado los derechos dellas, para que ſu parte de la hazienda, y pueſto de la compannia, ni ſu perſona no padezca, ſi el no fue ſabidor, o complice del delito. y que eſto no ſe preſume, ſino ſe prueua.*

3 Si † vero lex, ſtatutum, vel conſuetudo dictaret, quod animalia cuiuſcumq; confiſcentur, tunc dominus, qui ignoranter commodauit ſua animalia, habebit regreſſum contra exportantem, etſi ille non ſit ſoluendo, danda erit domino ignoranter reſtitutio in integrum aduerſus ſtatutum, ex clauſula generali; ſi qua mihi iuſta cauſſa, &c. *ita Bart. in d. §. ſi dominus, & ibi Lud. Roma. Imol. & Alex. Bertachin. de gabell. in 9. quæſt. vlt. part. & Gandi. vbi ſupr. Rip. vbi ſupr. num. 133. & 134. Mexia, in d. 1. concluſ. num. 17. Franc. de Luc. in tract. de Fiſc. 4. p. num. 11. vol. 12. tract. diuerſ. Doctorum, & Azeued. vbi ſupr. num. 22. & 23.* nec non, & Bobad etiam *vbi ſupr.* addens, quod ſi præſente domino ſciente, & conſentiente illud fiat, illa perdet, atque præterea punietur.

4 Quod † ſi non appareat de ſcientia, vel ignorantia, in dubio ignorantia præſumitur, *vt in regula iuris,* & ſtabitur iuramento ipſius domini *ſecundum Gandi. vbi ſupr. & Platea in l. 1. C. de deſert. & occult. lib. 12. Rip. etiam vbi ſupr. num. 135. & Azeued. d. l. 25. num. 24.* vbi limitat, niſi contrarium probetur, *Tiraq. de retract. lignag. §. 4. gl. 1. num. 1. cum ſeqq.* vbi *numer. 3.* hanc dicit magis communem opinionem, & Oxeda *de incompat. benef. 1. part. cap. 13. num. 45. vol. 15. tract. diuerſ.* DD. quos ad hoc referunt, & ſequuntur Azeued. *vbi ſup. num. 25.* & Bobad. *num. 32.* vbi etiam ſequitur prædictam limitationem, quando contrarium probatur a Fiſcale, vel parte, quia tunc vincet ſecundum magis communem opinionem, & limitat etiam quando ignorantia eſt in facto proprio, vel quaſi proprio, vt in relata ſpecie.

Hinc † eodem modo ſecundum ipſum ibi, *num. 33.* 5
decidenda venit alia dubitatio; an dominus, vel pater extrahentis, vel inferentis res vetitas, vel decimabiles, non ſolutis iuribus, teneatur ad pœnam famuli, vel filij, qui in eo deliquit, ita vt periculo domini, vel patris res vetitæ ſint condemnandæ, nec ne? In hac enim ſpecie eadem diſtinctio ſcientiæ, vel ignorantiæ facienda eſt, vt conſtat ex Guid. Pap. *ſing. 21.* & Caſtel. *in l. 1. Taur. in glo. en los dichos lugares. fol. 18. column. 3. verſic. quæro, quid ſi dans, Auiles in c. 52. Prat. in gloſ. en la tierra, num. 3. Palat. Rub. in repetitione rubricæ de dona. inter vir. & vx. §. 30. nu. 8.* Sed ſi famulus, vel filius deliquerit in officio, in quo a domino eſt præpoſitus, & conſtitutus, vendendo in apotheca, vel exercendo aliud miniſterium, tunc famulus, vel pater, ad damna, & culpas cauſſatas & commiſſas per famulum, vel filium tenebitur, vt probat cum alijs Bobad. *dict. num. 33.*

Sed † ſi duo ſucceſſiue cum eiſdem animalibus, & ſu- 6
per eodem plauſtro exportarunt frumentum, ſi primus ſoluit æſtimationem, ſecundus tenetur ad plauſtrum, cum animalibus; ſi vero primus præſtat Fiſco plauſtrum, & animalia, liberatur ſecundus, per regulam, *de duabus cauſſis lucratiuis.* Ita Bart. *in l. Mæuius. §. duobus ff. de leg. 2.* ſequitur Rip. *in tract. de remed. ad conſeru. vbert. num. 136.* vbi *num. 137.* quod hæc deciſio Bart. videtur intelligenda ſecundum ea, quæ ſupra dicta ſunt, nempe, quia ſi animal erat alterius, tunc etiam quod primus præſtiterit æſtimationem, non videtur, quod ſecundus teneatur præſtare plauſtrum, & boues alterius, quia huiuſmodi ſtatutum debet intelligi, ſi plauſtrum, & boues ſint deferentis, ſequitur Mexia *in d. 1. concluſ. n. 23.* Quod ſubintellige, præter quam ſi dominus plauſtri, & boum fuerit ſciens, vel ſi ſtatutum loquatur in plauſtro, & animalibus cuiuſuis, & deferens ſit ſoluendo iuxta omnia ſupra dicta, & hæc quando duo, vel plures ſucceſſiue exportarunt frumentum cum eiſdem animalibus, & ſuper eodem plauſtro.

Sed † ſi plures ſimul in naui, plauſtro, vel animali ex- 7
portauerunt res vetitas, vnuſquiſque eorum ad pœnam integram tenebitur, ſed amiſſio nauis, plauſtri, aut animalis erit pro omnibus, & ſolutione vnius ceteri liberabuntur, *ſecund. Bart. vbi ſupra, in dict. §. duobus. numer. 23. ſequitur, alios allegans, Bobadilla, dict. lib. 4. cap. 5. numero 43.*

Quod † ſi vna eademque perſona cum plauſtro, & 8
animalibus ſæpius exportauerit, non tenetur, niſi ſemel,
† quia vbi pœna conſiſtit in certa ſpecie, non habet lo- 9
cum multiplicatio, *l. Lutius. §. impuberem. ff. de leg. 2. l. nunquam plura. ff. de priuat. delict. gloſ. in l. vulgaris, verſicul. fur erit ff. de furtis. l. inficiando. §. infans. ff. eodem. & ibi Bartol. numer. 3.* & in terminis ita tenet Bartol. *in dict. l. Mæuius. §. duobus, numer. 23. ff. de leg. 2. Ripa vbi ſupra, numer. 138. Couar. lib. 2. variar. cap. 10. numer. 8. verſ. quintum, Anton. Gom. 3. tom. var. cap. 5. numer. 9. Auiles, cap. 51. Prat. in gloſ. en la tierra, numer. 6. Plaza de delict. libr. 1. cap. 1. numer. 18. Mexia, d. concluſ. 1. pragmatice taxa panis, numer. 24. Bobadill. vbi ſupr. numer. 42.* vbi id confir-
10 mat aliis ſimilibus, † nempe: *Del que muchas vezes cazo, o peſco ſino fue ſentenciado, no pagara mas de vna pena, ni perdera mas que vna eſpada, el que con ella ſe acuchillo muchas vezes, y el ladron que por el tercero hurto, ha de ſer ahorcado, que no lo ſera, aunque hurtaſſe tres vezes antes de ſer vna ſentenciado, y el amancebado, y adultero; que aunque reytere el delito, no tiene mas de vna pena*, vt conſtat ex prædictis allegationibus.

SVMMARIA.

1 *Agricultores forenſes. an poßint ſuam partem frumenti, quam recollegerunt in territorio exportare impune ad domum ſuam? Reſoluitur affirmatiue, & limitatur in ciue, cui agricola ſuam partem frumenti vendidiſſet.*

2 *Exteri ab his Regnis ligantur legibus Regiis prohibentibus extrahi frumentum, & alias res vetitas, & num. ſeqq.*

3 *Ciues poſſunt, quam velint legem rebus ſuis imponere.*

4 *Rex fundatam habet ſuam intentionem ad leges condendas.*

5 *Forenſes facilius excuſantur ab ſtatutis prohibitiuis extractionis frumenti, & aliarum rerum, & eorum pœnis, quam a legibus prohibitiuis iuris communis, quarum ignorantia non excuſat.*

6 *Forenſis excuſari poteſt, ſi ignorauerit ſtatutum prohibitiuum: & ignorantia eius in dubio præſumitur, vt in num. 7. niſi forenſis fuiſſet ſciens, vel in ſupina ignorantia, vt in num. 8.*

9 *Forenſes, vel exteri tenentur ſcire prohibitionem iuris communis: præter quam reſpectu pœnarum corporalium, vt in num. 10.*

11 *Leges huius Regni prohibentes extrahi ab his Regnis frumentum, equos, monetam, & alias res, an poßint dici ius commune, ad hoc, vt forenſes ab eis, non excuſentur ratione prætenſæ ignorantiæ: an vero ius particulare ſtatutarium? & num. ſeqq. ſed prius probatur, num. 12. cum ſeqq.*

13 *Ignorantiæ allegatio non admittitur contra ea, quæ publica & notoria ſunt.*

14 *Leges huius Regni ſunt ius commune in eo, non vero municipale.*

15 *Statuta prohibentia blada, aut carnes exportari communiter ſeruatur, quod ligent forenſes.*

16 *Ignorantia legum huius Regni, ſi aliquando colorata videbitur, erit locus moderationi pœnarum, arbitrio prudentis iudicis facienda.*

17 *Leges huius Regni an ligent minores? & num. ſeqq.*

18 *Statuta pœnalia an ligent minores? & an tunc ſit neceſſario petenda reſtitutio in integrum? & num. 20.*

19 *Minores puberes, an ligentur pragmatica Regia prohibitiua, & pœnali, num. 18 & 19.*

21 *Minor 25. annis ſcienter, & doloſe contrauenient prohibitioni legum Regiarum, non iuuatur: in dubio tamen non præſumitur dolus contra minorem, & quamuis præſumeretur, reſtitueretur tamen tunc minor contra dolum præſumtum, cum ſit de præterito, vt in numer. 22.*

23 *Minor deferens res ſuas de nocte, vel per loca inſolita, vel inuſitata, & ſic doloſe cauſſa fraudandi gabellam, vel contra deuectum, non reſtituitur, ex quo videtur eſſe in dolo vero.*

24 *L. ſi ex cauſſa. § ſi commiſſum. ff. de minor. intellectus.*

25 *L. 6. tit. 7. p. 1. intellectus.*

26 *Minores deferentes negligenter res prohibitas extra Regnum, & qui non deſcribunt iumenta coram iudice, & notario. iuxta l. 13. tit. 18. lib. 6. nou. coll. Reg. iuuantur beneficio reſtitutionis in integrum, & n. 27. vbi improbatur contraria opinio, Anton. Gom.*

QVAESTIO XLII.

QVÆRO etiam circa eaſdem leges Regias huius tit. *18. lib. 6. nou. coll. Reg.* Prohibentes extrahi ab his Regnis frumentum, & alias res vetitas, *An † his legibus ſtan-* 1
tibus, agricultores forenſes poterunt ſuam partem frumenti, quam recollegerunt in territorio exportare impune ad domum ſuam? Quæ quæſtio vtilis eſt admodum pro commorantibus iuxta confinia horum Regnorum in Regno Portugalliæ, Aragonis &c.

Item, *an noſtræ leges ligent exteros, & naturales minores, nec ne?* Et quoad primam quæſtionem reſpondendum eſt, quod agricultores forenſes poſſunt impune partem ſuam frumenti, quam collegerunt in territorio, exportare ad domum ſuam, quia in eis ceſſat ratio legis, ſiue ſtatuti prohibitiua, quæ fuit cauſſa conſeruandæ vbertatis, quæ vbertas magis conſeruabitur, ſi ciuitas non impediat laboratores exportare ſuam portionem, quia ex hac exportatione incitantur forenſes ad colendum agrum ciuitatis, ex qua cultura maior inſurgit vbertas. Ita in ſimili ſtatuto prohibitiuo reſponderunt Philip Corneus *conſil. 241. in cauſſa inquiſitionis col. 2. n. 7. lib. 4.* Contrarium cenſens in ciue, cui agricolæ etiam frumenti partem vendidiſſent, vt de territorio nõ poſſint extrahere; & Rip. *in tractat. de remed. ad conſeruan. vbert. num. 107.* ad quem ſe refert Azeued. *in l. 25. num. 28. hoc tit. 18. lib. 6. nou. coll. Reg.* ſequitur Mexia *in pragmat. taxa panis col. 1. num. 30. in fin. & Boba. in ſu. polit. de Corregidores lib. 4. cap. 5. nu. 39. pag. 677. col. 2.* Et licet prohibitio noſtrarum ll. fortior eſſe videatur, quam ſimilis ſtatuti; nihilominus tamen eadem ratio militat in vtroque caſu, atque ideo idem ius erit ſeruandum, *argum. l. illud, cum ſimilib. ff. ad leg. Aquil.*

Quoad † ſecundum, *an præfatæ noſtræ ll. Regiæ ligent, &* 2
comprehendant exteros ab his Regnis, reſoluendum eſt affirmatiue cum communi ſententia noſtrorum patrum, in ſimili ſtatuto loquentium, † quia ciues poſſunt, quam 3
volunt, legem rebus ſuis imponere, *l. 1. C. de contrahend. empt. l. 1. & per totum. C. quæ res export. prohib. & l. cotem ferro. ff. de pub. & vectig.* bene facit text. *in c. a nobis, de ſententia excõmunicationis, & in c. 1. de conſt. n. 6.* Ergo a fortiori idem erit dicendum in legibus Regiis. Rex † namque funda- 4
tam habet ſuam intentionem ad leges condendas iuxta illud, *per me Reges regnant, &c.* Et ita in terminis concludit Gandi. *in tract. malef. in rub. de rebus non portan. contra deuect. Bald. d. num. 22. Moderni in l. cunctos populos. C. de ſumm. Trinit. & fid. Cathol. Mex conſil. 86. colum. penult. lib. 4.* eſt communis *ſecund. Rip. vbi ſupr. num. 119. & Auiles in d. c. 52. Prat. in gloſ. en la tierra, num. 7. & ſeqq & num. 28.* O[illegible] *in l. de quibus, num. 139. ff. de legib. Mexia in pragm. taxa panis, concluſ. 5. num. 78. cum ſeqq. Iul. Clar. in prag. crim. § fin. q. 82. ſtatuto. 7. num. 2. & q. 85. num. 2. & 3. Franc. Becc. conſ. 60. num. 1. Azeued. in l. 1. num. 4. cum ſeq. hoc tit. 18. & Boba. in ſua polit. de Correg. lib. 4. cap. 5. num. 71.* vbi adducit pro hac communi ſentent. *l. 26. verſ. mas ſegun tit. 7. p. 1. & l. 15. tit. 1. eadem part. & ibi Gregor. & Decian. reſpon. 71. num. 2. & 3. vol. 2.* & loquitur Bobad. ibi: *Aßi en lo que toca a las leyes deſtos Reynos, y las cedulas Reales, aſientos y condiciones, y pregones, no ſolo ſobre las ſacas y entradas de las coſas vedadas: pero tambien ſobre las dezmeras, regiſtros, y pagas de derechos dellas, y diligencias que han de hazer los paſſajeros, en las caſas, y tablas de Aduanas, y concluye con la dicha comun opinion, que obligan a los eſtrangeros, y que por la contrauencion pueden ſer deſcaminados, y condẽados, por que los eſtrangeros, y caminantes eſtan obligados a informarſe, y obſeruar la coſtumbre de pueblo, y lugar a donde viuen*, iuxta gloſſ. in verb. venerit, in cap. illa autem 12. diſtinct.

Obſeruandum † tamen erit, quod ab ſtatutis prohi- 5
bitionis extractionis frumenti, & aliarum rerum, & eorum pœnis, facilius forenſis excuſabitur, quam a legibus

prohibitiuis iuris communis, quarum ignorantia non excuſat, *vt per tot. C. & ff. de iur. & fact. ignor.*

6 Forenſis † namque excuſari poterit, ſi ignorauerit tale ſtatutum prohibitiuum, ex text. *in c. 1. de conſt. in 6. & l. fin. C. de decret. ab ord. facien.* communem teſtatur Alexan. *conſ. 86. lib. 4. Bert. vbi ſupr. n. 12. & cum eis Azeued. in d. l. 1 n. 7. & Bobad. vbi ſupr.* vbi dicit cõmunem, & alios citat, nempe Anchar. *conſ. 264. per tot. Natt. conſ. 655. quidam nobilis. n. 7. lib. 4. Cravet. conſ. 115. n. 4. Maſcard. de prob. verb. gabella, concluſ. 834. n. 10. & 11.* eſt communis *ſecund. Farinac. in ſuis quæſtionib. crimin. tit. de delict. & pœn. q. 24. num. 165.* loquiturque Bobadilla: *En el eſtatuto, o cedulas, o decretos particula es.*

7 Et † hæc ignorantia in dubio præſumitur, attento, quod ipſa exportatio non eſt de genere prohibitorum, niſi talis forenſis feciſſet longam moram in loco ſtatuentium, *ſecund. Alex. d. conſ. 86.* vel diu conuerſatus eſſet in ipſo loco *l. iubemus. C. de lib. cauſ.* vel niſi in locis circumuicinis eſſet ſimilis prohibitio *ſecund. Ioan. Andr. in nouellis, in d. c. 1 & Dd. in l. fin. § & licet. ff. de publ. Alexand. vbi ſupr. & Rip. etiam vbi ſupr. n. 120. & 121. & Auiles vbi ſupr. num. 7. & Azeued in d. l. 1. num. 7. cum ſeqq. & Bobad. etiam vbi ſupr.* qui refert Iul. Clar. aſſerentem, in hac ſpecie rigorem ſtatuti eſſe moderandum.

8 Limitatur † etiam prima communis, niſi forẽſis fuiſſet ſciens, vel in ſupina ignorantia, ſecundum aliam Doctorum cõmunem opinionem, & declarationem, quam

9 refert, & ſequitur Farin. *vbi ſupr.* Prohibitionem † tamen iuris communis exteri, ſiue forenſes ſcire tenentur, *ſecund. Auil. vbi ſupr. d. n. 7. Azeued. Farinac. & Bobad. etiam vbi ſupr.* Præter quam reſpectu pœnarum corporalium per l. Regiam ſtatutarum, a quibus ratione ignorantiæ forenſes excuſabuntur, *ſecundum Tiber. Decian. & Bobad. vbi ſupra.*

11 Dubium † tamen eſt in propoſito, *an leges noſtræ Regiæ huius tit. 18. de quibus agimus, prohibentes ab his Regnis extrahi frumentum, equos, monetam, & alias res vetitas ſub pœnis in eis contentis, poſſint dici ius commune, ad hoc, vt ab eis forenſes non excuſentur ratione prætenſæ ignorantiæ: an vero ius particulare ſtatutarium?* In quo Azeued. *in d. l. 1.* ſentit & tenet, quod a pœnis noſtrarum legum excuſentur forenſes ratione ignorantiæ, niſi in caſibus ſupra exceptis, dum dicit, *n. 11.* quod ſi idem quod in noſtra l. 1. illius tituli eſſet de iure communi contra diſpoſitum, non excuſaret forenſem ignorantia, quia in omnibus id erat ſtatutũ: ſed ſi id non erat iure communi prohibitum, excuſabitur ex capite iuſtæ ignorantiæ, niſi vt dictum eſt, ſi in locis ſuis, vel circumuicinis id eſſet ſtatutum, vel diu ibidem forẽſis moram traxiſſet, vel conuerſatus eſt, nam tunc iuſta ignorantia non datur, ſed craſſa & ſupina, & ſic non excuſaret.

Ego † vero cõtrarium verius eſſe cenſeo. Primo, quia prædictæ noſtræ ll. Regiæ ſunt antiquæ, & notorię apud omnes forenſes atque exteros, qui ad hæc noſtra Regna accedere ſolent ad merces, aliaſque res vetitas introducendas, & extrahendas: omnes namque communiter ſciunt prohibitionem & pœnas earum: quod ſi aliqui ignorant, tenentur ſe informare, & obſeruare conſuetudinem portus & loci: ad quem veniunt & accedunt, iux. gloſſ. *d. c. illa autem, verb. veneris. 12. diſt. ſupr. allegatam.* & patria ſunt ſcire, vel ſcire debere, *l. quod te mihi. cum ſimilib. ff. ſi cert. pet.* Vnde craſſa, & ſupina erit ignorantia noſtra-

13 rum legum & non excuſabit forenſes. † Contra ea enim, quę publica & notoria ſunt, non admittitur allegatio ignorantiæ, *vt tenet glo. in c. nulli, verb. veriſimiliter in 6. Auend. in c. 2. Prat. n. 10. Rol. a Vall. conſ. 54. n. 3. lib. 1. & Thom. Gram. deciſ. 36. num. 16. cum ſeq. Beccius conſil. 50. per totum, deciſ. Pedemont. 71. per totam. Maſcard. de probat. concluſ. 879. num. 16. & 22.*

Secundo, quia ſæpe fuerunt, ac ſunt condemnati forenſes, & exteri contrauenientes his noſtris legib. ex quibus condemnationib. magis apud eos ſit notoria deciſio & prohibitio noſtrarum legum, ita vt inde ceteri exteri certiores earum fiant, & cauti reddantur, & nihilominus peccant, & peccabunt quotidie contra eas ob lucrum, & cupiditatem vtentes artibus, & cautelis, quas ipſi norunt, ne deprehendantur, vt ſi forte euaſerint, intentum conſequantur: itaque ſcienter ſe exponunt periculo.

Tertio quia, vt plurimum, ſimiles prohibitiones ſunt in ſuis Regnis, vnde idem præſumere debent de noſtris, quod ſufficit per ſupra dicta.

Quarto, quia etiam plerumq; prædicti exteri ſunt de locis circumuicinis noſtris Regnis.

Quinto, & † vltimo, quia ll. huius Regni ſunt ius 14 commune in eo, non municipale. ita tenet Segura, *in repet. l. cohered. §. cum filiæ, num. 28. ff. de vulg. & pupil. l. 1. Taur. & ibi Caſtill. verb. por ellas,* & probat bene Dic. Per. *in q. 2. proœm. in verſ. item leges Caſtellæ,* & tenet Ant. Gomez, *de delict. num. 61.*

Neque obſtat ſi dicatur, hoc procedere quoad nos, non vero quoad exteros, quia reſpõdetur, quod ex quo exteri huc commeantes gratia negotiationis, & lucri, tenentur ſe informare de conſuetudine portus, & loci, ad quem accedunt, craſſa erit eorum ignorantia, ſi quod ſcire debebant, prætenderint ſe ignorare, præmaxime cum prohibitiones noſtrarum ll. ſint notoriæ.

Verior † igitur videtur, & tenenda hæc noſtra ſen- 15 tentia potius, quam contraria, imo communiter ſeruatur, quod ſtatuta prohibentia blada, aut carnes exportari, ligent forenſes *ſecundum Alberic. in 2. p. ſtatut. q. 1. n. 13.* quem refert, & ſequitur Iul. Clar. *d. q. 82. in 7 ſtatuto.* Ea ratione, quod cũ talia ſtatuta vigeant per totam Italiam, non videtur, prætextu ignorantiæ, excuſandus, qui cõtra ea deliquit. Et iterum *q. 85. verſ. ſed quid ſi delictum,* vbi refert Corneum dicentem, quod in hoc omnes concordant, & quod hanc dicit eſſe cõmunem opinionem Legiſtarum. Imol. *in l. fin. § licet quis. ff. de publican.* Videtur enim eo caſu talis forenſis delinquens eſſe in ſupina ignorantia. Ergo merito non eſt excuſandus, *ſecundum Clar. ibidem.* Ergo a fortiori non excuſabitur contra leges huius Regni, † quod ſi ignorantia noſtrarum le- 16 gum allegata in hac ſpecie, aliquo modo colorata videbitur, tunc locus erit moderationi pœnarum arbitrio prudentis iudicis faciendæ, iuxta opinionem Iul. Clar. *vbi ſupr. d. q. 85. verſ. ſed quod ſi delictum,* ibi: *ego tamen,* vbi dicit, quod quidquid ſit de rigore iuris, ipſe diceret, in prædictis caſibus ſtandum eſſe iudicis arbitrio qui inſpecta facti & perſonarum qualitate pro ſua religione decernet, an forenſis plectendus ſit pœna ſtatuti, vel in totum excuſandus, vel ſaltem pœna ex aliqua parte temperanda, & quod ita ipſe in illo Ducatu ſæpiſſime vidit, excuſari forenſes, qui moram non traxerint in dominio, a pœna impoſita contra ferentes arcabuſios rotatos, & huiuſmodi & conſuleret (vbi aliquo modo poſſet ignorantia dici probabilis) vt iudices ſemper in mitiorem partem inclinarent, quem refert, & ſequitur Bobadill. *d. num. 71.*

Quoad † tertium de minoribus, *an eos ligent noſtræ hæ* 17 *ll. Regiæ?* Et in hoc ita reſoluunt Dd. quod minor 14. annorum, etiam proximus pubertati, & doli capax, & etiam maior 14. annorum, & minor 25. annorum non tenetur ex delicto, quod tantum eſt punibile per ſtatutum vel conſuetudinem, & non de iure communi, *vt in c. 2. de delict. puer. & ibi notant omnes Dd. & Roman. ſing. vltim.* Vnde † ſi in aliquo loco ſit poſita pœna venientib. con- 18 tra aliquam ordinationem, extrahentibus frumentum, vinum, & aliam quamlibet rem; vel generaliter ſit poſita pœna venientibus contra aliquam ordinationem nouam, inductã a ciuitate, villa, vel oppido, non tenebitur minor

minor impubes, qui contrauenerit, licet ſit doli capax. Ita tenet Ant. Gom. *3. tom. var. reſol. c. 1. de delict. num. 61.* vbi credit, quod iſto caſu licet pubes & ſic adultus mero iure teneatur, poſſe tamen reſtitui, cum delictum non ſit punibile de iure naturali, vel communi, & probatur ex text. *in l. ſi ex cauſſa. § ſi in commiſſum. ff. de minor.* quem tex. dicit ſingul. Cremenſ. *ſing. 29. incip. quod ſi minor. Petr. Rau. in ſuo alpha. aurea. in part. minor ſi portando. fol. 87.* tex etiam *in d. c. 2. de delict. puer. & in l. Imperatores. in fin. ff. de publ. & vectig.* Et tenet Caſtel. *in l. 1. Taur. gloſſ. en los dichos lugares, in addit. in verſ. item multum. Cæpol. in l. mulieris. 13. num. 16. ff. de verb. ſignif. Auiles c. 52. Prat. in gloſſ. en la tierra, num. 9. Didac. Perez in l. 26. gloſſ. de ſacar. tit. 9. lib. 6. ord. pag. 339. Mexia in pragm. taxæ panis 1. concluſ. num. 18. & Plaza de d. l. ct. lib. 1. c. 32. num. 8. Azeued. in l. 1. num. 3. hoc tit. 18. Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucenſ. 17. num. 71. 1. p. Matth. de Afflict. in conſt. Reg. incip. minorib. Farinac. in ſuis quæſtionib. crimin. tit. de inquis. q. 21. num. 20. & 30. & in tit. de delict. & eorum pœnis. q. 24. n. 169. & nouiſſime Bobad. vbi ſupr. d. lib. 4. c. 5. num. 4.* Eſtque pro hac reſolutione text. clar. præter quam in reſtitutione, quæ hodie non eſt neceſſaria, *in l. 6. tit. 7. p. 5.* ibi: *Otro ſi dezimos, que ſi alguno que fizieſſe algunos deſtos yerros* (ſcilicet *de andar deſcaminados por hurtar, o encubrir los derechos que han de dar de las coſas que lleuan, que entonces prienden todas las coſas que lleuan deſta manera,* vt in princ. d. l.) *fueſſe menor de catorze años, que no caeria en eſſa pena, queriendo dar el portazgo: eſſo miſmo dezimos que deue ſer guardado, ſi aquel que lo fizieſſe fueſſe mayor de 14. annos, e menor de 25. años.* Non ergo iuxta hanc l. eſt neceſſaria reſtitutio ad hoc, quæ iure communi requirebatur ex ſupradictis vt notat ex d. l. Gregor. Lop. *ibid. in gloſſ. menor de 25. años,* & pro-

19 bant atque ſequuntur Azeued. & Bobad. *vbi ſupr.* † Ex qua l. partitæ. 1. falluntur Mexia & Plaza *vbi ſupr.* dum omittẽtes allegare eam l. Regiam, limitant præcedẽtem reſolutionem communem in minoribus puberib. quos illa pragmatica comprehendi probant: non tamen impuberes doli capaces, cum tamen d. l. partitæ eos clare excipiat, ibi: *Eſſo miſmo, &c.*

20 Secundo ex ſupradictis hallucinantur iidem Mexia & Plaza, dum dubitant, imo inclinant, eſſe petendam reſtitutionem in præmiſſa ſpecie, dicentes, non teneri minorem impuberem (& in hoc bene dicunt) & dato, quod teneatur reſtitui poſſe, hoc tamen non eſt neceſſarium, vt probat d. l. Regia, & tenent per eam auctores præcitati, quam cum non vidiſſent Plaza & Mexia *vbi ſupr.* ſaltem cum contrarium ſcriberent, nil mirum ſi illud aſſeruerint.

21 Præcedens † communis reſolutio limitatur, vt non procedat, quando probaretur minorem 25. annorum illud ſcienter, & doloſe feciſſe, tunc enim nullo modo iuuaretur, vt expreſſe diſpoſuit d. l. partitæ, ibi: *Fueras ende, ſi le fueſſe prouado que lo fiziera a ſabiendas malicioſamen-*

22 *te,* per quam l. ita tenent Azeued. & Bobad. *vbi ſupr.* † In dubio tamen dolus nõ præſumitur in minore, & quamuis pręſumeretur, reſtitueretur tunc aduerſus talem dolum præſumtum, cum ſit de præterito, *ex gloſſ. & omnib. in l. vbi exigitur. ff. de edend.* Vbi tamen dolus verus probaretur, ceſſaret reſtitutio, quia ipſa non conceditur aduerſus delictum, *vt in l. auxilium. ff. de minor.* Itaq; noſtra hęc limitatio procedit in vero dolo probato, alias enim, *ſolo andar deſcaminado,* non ſufficeret, *vt in princ. d. l. partitæ.* niſi probaretur hoc feciſſe ſcienter, & doloſe, vt habet noſtra hæc limitatio ex eademmet l. Regia, *in d. verſ. fueras ende,* &c.

23 Vnde minor deferens res ſuas de nocte, vel per loca inſolita & inuſitata, & ſic doloſe cauſſa fraudandi gabellam, vel contra deuectum, non reſtituitur, ex quo videtur eſſe in dolo vero, *vt probat late Mexia in pragm. taxæ panis, concluſ. 1. num. 20. & bene Bobad. vbi ſupra. d. num. 40.*

24 Et † quia text. *in d. l. ſi ex cauſſa. § ſi in commiſſum. ff. de mino. in eius. 1. p.* ſolum procedit, & debet intelligi, ſecundum Mex. *vbi ſupr.* quando minor negligenter, & ex quadam facilitate fraudaret gabellas, vel veniret contra deuectum, vel decretum.

Eodem † modo intelligenda & interpretanda vide- 25 tur d. *l. partitæ.* dum videtur ſibi ipſi contraria, in princ. ibi: *Deſcaminados andan los mercaderes a las vegadas por furtar o encubrir los derechos que han a dar de las coſas que lieuan,* cum verſ. inferiori eiuſdem l. ſup. relato, ſcilicet, ibi: *Fueras ende, ſi le fuiſſe prouado, que lo fiziera a ſabiendas malicioſamente, porque ſi dize eſte ley al principio, que andan deſcaminados los mercadores a las vegadas, por defraudar, o encubrir los derechos, &c. Ya parece que ay dolo verdadero, y malicia a ſabiendas: pues como dize en el otro verſiculo abaxo, fueras ende ſi le fueſſe prouado, que lo hiziera a ſabiendas, y malicioſamente: luego, o lo vno, o lo otro a de proceder, mas no ambos verſiculos, porque parecen derechamente contrarios, y el principio de la ley, a la ilacion de que vamos hablando.* ibi: *vnde minor. &c.* Sed dici, quod principium d. l. partitæ loquitur, & intelligi debet de dolo præſumto: *Por ſolo hauar al menor deſcaminado con las coſas que lleua, que por eſto parece lo haze por hurtar, o encubrir los derechos dellas, y eſta præſumpcion no baſta para caer en la pena de la dicha ley, de perdimiento de las mercadurias que aſsi lleua, queriendo dar el portazgo:* At vero, *el verſiculo de mas abaxo de la dicha ley,* ibi: *Fueras ende, ſi le fueſſe prouado que lo fiziera a ſabiendas malicioſamente.* loquitur, & procedit in dolo vero probato: In ſumma non ſufficeret præſumtio doli præteriti, quæ deducitur ex apprehẽſione minoris per loca inuia, ſed ſimul cum hæc probatio doli veri, & malitiæ eiuſdẽ minoris, nempe, *que hizo eſto por defraudar los derechos o las leyes,* veluti ſi hoc prædixiſſet, vel alias de eo conſtaret. Et ita cenſeo, intelligendam eſſe præfatam, l. Regiam partitæ, & hanc materiam.

Ex † quibus infertur recte dixiſſe Mexi. *vbi ſupr. n. 18.* 26 cum Caſtel nempe, quod minores deferentes negligenter res prohibitas extra Regnum, & ii qui nõ deſcribunt iumenta corã iudice, & notario *vt in l. 13. tit. 18. hoc lib. 6. nou. coll. Reg.* iuuantur beneficio reſtitutionis in integrũ. Et hoc *n. 19.* verũ intelligit, quando minor defert res prohibitas, vt ſuas; ſecus ſi deferat res patris, aut domini, vel alterius, & ſic de mandato eorum ſequitur Bobadil. *vbi ſupra, d. n. 40.*

Vnde † procedere poſſe non videtur opinio cõtra- 27 ria Ant. Gom. *d. c. 1. de delict. n. 61.* ibi, *vel l. Reg.* dum ſenſit, quod minor impubes, proximus pubertati tenetur ex delicto, quod per l. Regiã eſt punibile ea ratione, quia l. Regia quoad nos eſt ius cõmune, hæc ſi quidem ratio in minore parũ valet, ſi quidem minor ob ſuam negligentiam & dolum præſumtum reſtituitur, imo hodie etiam abſq; reſtitutione non incurrit pœnã l. Regiæ, vt habetur expreſſe *in d. l. 6. tit. 7. p. 5.* ex qua cõfunditur pręfata opin. Ant. Gom. dummodo dolus verus, & malitia non probetur cõtra minorem per ſupradicta; alias vero non incurrit pœnas, l. Regiæ, vt ibi probatur, & ſupra recte reſoluimus, quãuis in forenſibus, & exteris maioribus aliud ſit diuerſis quidem rationibus, *vt ſupra vidimus.*

SVMMARIA.

1 *Exportans bladum extra territorium propter iuſtum timorem inimicorum, non incidit in pœnam ſtatuti, vel legis id prohibentis: Idem eſt in eo, qui propter timorem peſtis, ſic aufugiſſet, vt in n. 2.*

3 *Exportans frumentum, vel panem extra territorium ex cauſſa tranſitus, hoc eſt,* mundando ſu caſa, *excuſatur a pœna legis, vel ſtatuti pœnalis.*

4 *Exportare licitũ eſt metretam vini guſtus, vel vſus cauſſa.*

5 *Exportare poteſt frumentũ neceſſarium extra territorium abſque vectigali ſoluendo poſſidens ibidem prædia ad ſeminandum in eis.*

6 *Exportans frumentum vſus ſui cauſſa & poſtea mutato propoſito illud vendens, non incidit in pœnam ſtatuti.*

7 *Exſulatus a Regno ab eo extrahens bona ſua, non incidit in pœnam legis, vel ſtatuti: ſimiliter, nec alij ſimiles de quibus hic.*

8 *Deprehenſus intra duas leucas confinium horum Regnorum, cum rebus vetitis, præſumitur eas exportare velle, & poſſunt propria auctoritate capi, ſeruatis ſeruandis.*

9 *Agaſo portans marcam, & nomen mercatoris domini rerum in fardis, vel ſaccis non eſt moleſtandus.*

10 *Poteſtas, iudex, vel gabellarius, aut publicanus, an poſſit licentiam concedere alicui exportandi res vetitas extra Regnum ad hoc, vt etiam ſi deprehendatur excuſetur, vel non a pœna? & num. 12 & 13.*

11 *Iudicis licentia ad vendendum panem coctum pretio, quo vnicuiq; libuerit. an excuſet a pœna in foro exteriori? & interiori a culpa?*

14 *Licentia Regis ad extrahendas res vetitas Regno exſequutioni partim mandata, ſi in totum, durante termino licentiæ adimpleri non potuit, ſufficiens erit etiam quoad reſiduum nondum extractum, extrahendum etiam lapſo prædicto termino.*

15 *Extrahens equos, vel nummos ab his Regnis, quos antea ab aliis importauerat, an incidat in pœnam ſtatuti, vel legis exportare eos prohibentis?*

QVÆSTIO XLIII.

QVÆRO vlterius: *An ſint alij caſus, vel cauſſæ excuſantes frumentum, & alias res vetitas, ex quibus rei defendan-*
1 *tur, vltra ſupra enumeratas in quæſtione præcedenti?* In † quo
primo loco conſtituo eum, qui propter iuſtum timorem inimicorum exceſſit fines diſtrictus fugiendo, is namque non incidet in pœnam ſtatuti, vel legis punientis extra diſtrictum blandum portantem, *text. & ibi notat Angel. in l. quis ſit fugitiuus*, quam legit *in l. quod ita. in princip. ff. de ædil. edict. Suarez allegatione 18. num 2. Auiles in cap. 52. Præt. in gloſſ. en la tierra, num 16. Mexia in pragm. taxa panis conclu. 1. num. 28. ad fin. Bobadill. in ſua polit. de Corregidores, lib. 4. cap. 5. num. 39.*

2 Idem † eſt in eo qui propter timorem peſtis, ſic aufugiſſet, vt probant Mexia & Bobadilla *vbi ſupra.*

3 Similiter † excuſatur aſportans frumentum, vel panem extra territorium ex cauſſa tranſitus, ſcilicet, *mudando ſu caſa, l. ſi quis poſt hanc. C. de diffic. priuat.* vbi notant Bald & Salycet Bartolus Angelus, Paulus & communiter Doctores *in l. cetera § ſed ſi quis. ff. de legat. 1. Rip. in tractat. de remed. ad conſeruand. vbert num. 119. cum ſequen.* eſt communis ſecundum Iul. Clar. *in practic. crimin. § fin. quæſt. 82. 7. ſtatut, verſic item quæro, & alij plures, quos refert, & ſequitur Mexia vbi ſupra, num. 27.* & inter eos Andreas de Iſern. *in rubr. quæ ſint Regal. colum. vlt.* dicentem, quod ſi quis venerit vltra mare cum equis & armis, & tranſierit per Regnum Siciliæ, ex quo arma & equi non poſſunt extrahi, ſine Regis mandato, poterit ipſos libere, ſine pœna extra Regnum, ſine licentia Regia ad locum domicilii conducere, per text. *in l. ſi quis poſt hanc.* Hunc caſum ſequuntur, & approbant etiam Boerius *deciſ. 178.* & Peregrin. *de iure fiſci, lib. 6. tit. 1. nu. 30. verſic. limita. Rebuff. in 2. tom. conſtit. Franciæ. titul. de pane mercat. artic. 2. verſicul. ſtatuit ergo, & in fin. illius artic.* quos ad hoc refert, & ſequitur Bobadilla *vbi ſupra, dict. num. 39.* & Azeued. *in l. 1. num. 1. titul. 18. hoc lib. 6.* vbi alios allegat, ſed apud Mediolanen. de conſuetudine ſeruatur totum contrarium, & illi qui volunt per tranſitum conducere, tenentur impetrare licentiam a Magiſtratu *ſecundum Iul. Clar. vbi ſup.*

4 Licitum † eſt præterea metretam vini guſtus vel vſus cauſſa exportare: ceſſat enim tunc ratio prohibitionis, necnon & cupiditas acquirendi, qua nititur *l. 1. huius tit.* ibi: *Cegados con la codicia de ganancia.* Et inſuper adeſt neceſſitas victus, & ideo excuſabitur talis extractor, non enim eſt mens Principis, & legislatoris ſimilia prohibentis propter bonum publicum horum Regnorum, neceſſaria ad vſum, & ſuſtentationem vetare, ſed cupiditatem acquirendi in præiudicium eorum; Prohibitio itaque non ſe extendit, niſi vltra vſus neceſſarii cauſſam, vt tenent communiter Doctores, *in d. l. cetera. § ſed ſi quis. & Ioan. Oroſ. in l. ſolent ff. de offic. Proconſ. colum. 419. num. 10.* Et in terminis hunc caſum excipiunt per text. ibi; *nec guſtus cauſſa.* Bald. & Salycet. *in l. 1. C. quæ res export. non debent. & Iaſ. in l. 2. num 26. ff. de iuriſdict. omnium iudic. Felin in cap. ita quorundam, num. 2. de iudiciis. communis ſecundum Ripam in tractat. de remed. ad conſeruand vbert. num. 109. Bneuenutus Strach. in tractat. de mercat. 4. part, num. 26. Alciat. lib. 4. diſpunct. cap. 11. Mexia vbi ſupra, num. 29. & 30.* vbi dicit communem Iul. Clar. *in practic. crimin. § fin. quæſt. 28. ſtatuto. 7. num. 4. Auiles vbi ſupra, num 18. & prius cap. 2. in gloſſ. de mercaderia, num. 10.* & Azeued *in d. l. 1. num. 1.* vbi alios allegat, & Bobad *vbi ſupra.* vbi ampliat etiam, *En vna carga de vino, o otra, o mas de trigo, para la prouiſion de ſu caſa, o lo neceſſario, ſegun ſu gaſto, y familia*, vbi allegat plurimos alios Doctores hoc tenentes, & communem affirmat, atque eam probari, *in l. 5. tit. 7. p. 5.* ibi: *Pero ſi alguno otro traxere apartadamente algunas coſas que ouiere meneſter para ſi miſmo, o para ſu compaña, aſſi como para ſu veſtir, o para ſu calçar, o para ſu vianda, non tenemos por bien que de portazgo de lo que para eſto traxere, e non lo vendiere*, & ibi Gregor. Lopez *in gloſſ. para ſi, & in gloſſ. ſequenti* facit *l. 8. huius tit. 18. hoc lib. 6.* quæ loquitur in nummis neceſſariis pro itinere, ſeruata eius forma, & Azeued. *in l. 7. num. 2. & 3. titul. 11. hoc lib. 6.* Eſt bonus text. de iure communi pro hac ſenten-
tia *in l. vniuerſi. C. de vectigal. & commiſſis.* Vbi † poſſi- 5
dens prædia extra territorium, poteſt portare abſque vectigali ſoluendo, frumentum neceſſarium ad ſeminandum in ſuis prædiis, quia vſus ſui gratia exportat, *vt per Ripam vbi ſupra, dict. num. 109.* Vſus tamen apud Mediolanos ſeruat oppoſitum, nam tales etiam pro vſu ſuo exportantes puniuntur, prout ceteri omnes.

Imo † etiam ſi quis a principio exportet frumen- 6
tum vſus ſui cauſſa, & poſtea mutato propoſito illud vendiderit, non incidit in pœnam ſtatuti, ex doctrina Bart. poſt alios *in d. l. cetera. § ſed ſi quis ff. de legat. 1.* Sequitur Ripa, plures referens, *vbi ſupr. num. 112.* vbi *num. 113.* hoc verum intelligit, ſi conſtet de primo propoſito, quod extraxerit cauſſa ſui vſus: alias præſumitur ab initio habuiſſe propoſitum vendendi, prout factum reperiretur, *ſecundum Bart. vbi ſupr. per text. in l. ſed & Iulianus. § proinde. & § ſed ſi ab initio. ff. ad Maced. Tiraquel. in præfatione de vtroque retractu, num. 77.* Et nos alios allegantes *lib. 2. practic. quæſt 182. num. 15. & 16.* In terminis pragmaticæ prohibentis emi triticum ad reuendendum, *Auiles in noſtris terminis, in cap. 52. Prætor. in gloſſ. en la tierra, num. 18. & 20.* Et plurimos congerens Bobadilla *vbi ſupra, d. lib. 4. cap. 5. num. 39. lit. C. & prius lib. 3. cap. 3. num. 77. liter. B.*
qui † in priori loco idem eſſe cenſet: *Si ſaliendo vno de-* 7
ſterrado del Reyno, ſacaſſe ſus bienes, o ſi vn deudo mandaſſe a otro que eſtaua fuera del Reyno, alguno coſa de las prohibidas, y ſe la embiaſſe, o ſi con coſas vedadas anduuieſſe vno de tranſito, y paſſo por el diſtrito de vna parte a otra, como ſi el fator, o mercader que eſtaua en el puerto, y raya, anduuieſſe por el diſtrito y rayas, comprando, y empleando ſu dinero en mercaderias, o pagando ſus deudas, y fueſſe de buena fama, no acoſtunbrado, ni ſoſpechoſo deſte delito, ex Pariſ. de Puteo de Syndic. verb. teſtis. cap. 1. num. 3. *O ſi con impetu del viento y mar, arribaſſe a lugar prohibido, o ſi el ganado yendo huyendo paſſaſſe la raya, o eſtando ocupado el camino entraſſe en lo vedado, o ſembrado, o ſi alguno lleuaſſe la carga de*

ga de trigo al molino cercano para molerlo, o a la alqueria vezina, para ſembrarlo, o el que lo lleuaua para ſacarlo del Reyno, arrepentido lo tornaua, y boluia a ſu caſa de ſu eſpontanea voluntad.

8 Quæ † limitationes æquæ ſunt, atque procedunt in caſu Regiæ, *l. 43. hoc tit. 18.* nempe, quando aliquis intra duas leucas confiniũ horum Regnorum reperitur cum rebus vetitis, antequam eas portaſſet, præſumit namq; lilla, quod animo deferendi, & exportandi eas a Regno deferret, ac proinde permittit eas propria auctoritate capere, ſeruatis his, de quibus ibi. Hæc namque regula non procedit in prænarratis caſibus, vt etiam reſoluimus ſupr. *l. 1. huius tit. in 1. quæſt.*

9 Idem † erit, *Si el arriero lleuaſſe eſcrito en los ſardos, o ſacas la marca, y nombre del mercader dueño dellos*, quia tunc ei moleſtia inferri non poteſt, *vt in l. Barephippium. C. de curſu publ. lib. 1.* vbi id in terminis notat Bart. *nu. 1. Maſcar. de probatio. verb. gabella. num. 22.* quos refert, & ſequitur Bobadi. *vbi ſupr. d. numer. 39. ad fin. litera A.* addens, *que aunque en eſtos caſos y otros puedan las guardas tomar las coſas vedadas y deſcaminar a los paſſajeros, el juez ha de conſiderar, ſi juſtamente puede condenarlos.*

10 Obſeruandum † tamen eſt quod poteſtas, ſiue iudex, ſeu gabellarius, vel publicanus, non poteſt licentiam præſtare alicui exportandi res vetitas, quod ſi concedat non excuſatur a pœna, ſicut nec poteſtas excuſatur, *vt in l. 1. C. de commeat. lib. 12. & ibi Doctores, & tenet Gandin. & cum eo Auiles in d. cap. 52. Prat. in gloſſ. en la tierra, num. 26.* Vbi etiam, quod punitur poteſtas, ſeu officialis, qui permittit exportari contra deuectum, tenetur ei, cui dedit licentiam extrahendi, reſtituere omne damnum; & quod talis licentia inualida ſit, & a pœna non excuſet, teſtatur eſſe communem opinionem Mexia *in pragmatica taxa panis, concluſ. 1. num. 25. ſequitur Azeued. in l. 8. num. 4. hoc titul. 18. & Bobadilla dict. l. 4. cap. 5. num. 44.* & refert alios plures idem Bobadill. *lib. 3. cap. 3. num. 97.*

11 Tametſi † ibi dicat, quod vendentes panem coctum vltra taxam, cum licentia iudicis, nempe: *Quando ſe pregono, que venda cada vno al precio que quiſiere el pan cocido*, certius eſt, quod excuſetur a dolo, & pœna in foro exteriori, & quod ita vidit determinatum per ſuperiores in his terminis, licet non excuſentur in foro conſcientiæ a culpa, & reſtitutione ſecundum ipſum ibi, *litera D. in gloſſ. & num. 66.* in textu, & idem dict. *lib.*
12 *4. cap. 5. num. 45.* Hoc † moderatur in caſibus ab eo relatis, nempe: *Que pueda el Corregidor dar licencia a los que ſalen fuera del Reyno, para que ſaquen el dinero neceſſario para el gaſto de ſus perſonas, criados y beſtias, de yda, eſtada, y buelta, ſegun lo que atenta la calidad de las perſonas, le pareciere neceſſario*, vnde in dict. l. 8 hoc titul. 18. *Y aun tal vez paſſando algun Cauallero, y lleuando algunas piezas, o baxilla de plata para ſu ſeruicio, conſtandole dello, y dando ſi fuere poſſible fianças de tornallo, ſe le podra dar licencia para ſacarlo.* Et idem eſſe de armis & equis pro ſuo vſu, & ſeruitio oportunis, *ſecund. Menchac. lib. 1. controuer. illuſtr. cap. 25. num. 4. in fin.* ſic intelligentem noſtram hanc *l. 1. titul. 18. hoc lib. 6. ad fin. verſicul. Y*
13 *mandamos que las penas*, Et † forma d. l. 8. eſt ſeruanda circa prædictas licentias, ſecundum Bobadill. vbi ſupra, nempe: *Que el juez arbitre la cantidad de dinero que podra gaſtar el paſſajero, por la informacion y juramento que hiziere, y de aquella a de lleuar paſſaporte, y con los Caualleros, y ſeñores, y perſonas de calidad paſſajeros, podra alargar mas eſto, ſegun Menchaca, ſin que ſe pueda con razon tomar ſoſpecha ſinieſtra contra el juez por eſta razon.*

14 Similiter † etiam, qui habet licentiam Regiam ad extrahendas res vetitas, & inciperet, ea durante, aliquas ex eis extrahere, & antequam omnes poſſet extrahere, finiretur tempus licentiæ, vel extractio clauderetur, poſſet, hoc non obſtante, reſiduum exportare, ſi credimus Ioan. Andr. Butrio, & aliis *in cap. 2. & in cap. fin. de conſtitut.* & Caſtel. *in l. 1. Tauri, in gloſſ. en los dichos lugares*, quos refert & ſequitur Bobadilla *vbi ſupra, num. 41.* vbi refert alium caſum Andreæ de Iſern. *in titul. quæ ſint Regal. in feud. num. 5. Si el que ſacaſſe cauallos ordinarios* 15
deſtos Reynos, los ouieſſe traydo de Reynos eſtraños, y los tornaſſe a ſacar, y paſſaſſe con ellos a otros Reynos, o aquellos, ſin diminuyr la prouiſion, y ſuſtancia de la coſa prohibida, ſed inquit, & bene, hoc cum difficultate practicari poſſe, *ſin orden del Rey.*

SVMMARIA.

1 *Extrahens farinam ab his Regnis, an comprehendatur, ſub legibus prohibentibus extrahi panem, & earum pœnis? & numeris ſequent. ſed num. 2. probatur pars affirmatiua.*

3 *Farina non eſt noua ſpecies, nec diuerſa a frumento, ſed ea, quæ primo latitabat, detecta potius apparet.*

4 *Legato frumenti, non comprehenditur farina.*

5 *Mens legis non minus eſt obſeruanda, quam verba.*

6 *Leges prohibentes extrahi ab his Regnis frumentum, & cetera reſpiciunt publicam vtilitatem horum Regnorum.*

7 *Extenſio eſt licita vbi agitur principaliter de fauore publico: etiam ſecundario, vt in num. 5.*

9 *Statuta pœnalia & exorbitantia, ex identitate rationis extenduntur de ſimilibus ad ſimilia.*

10 *Extenſio non eſt facienda in correctoriis etiam ex maioritate ratione, niſi quando ratio finalis eſt ſcripta in lege corrigente.*

11 *Frumenti appellatione generali omnia ad victum neceſſaria comprehenduntur.*

12 *Frumenti appellatione omnia veniunt, quæ ariſta continentur, nempe triticum, hordeum, ſiligo, ſpelta, & alia id genus.*

13 *Frumentum ſtrictius capitur pro ſpecie nobili tritici, & ſic ex conſuetudine frequenti capitur.*

14 *Farina eſt panis, qui prohibetur extrahi ab his Regnis.*

15 *Panis coctus comprehenditur ſub prohibitione legum huius Regni, ne ab his Regnis extrahatur panis.*

16 *Hordeum (hoc eſt, ceuada, non comprehenditur ſub prohibitione extrahendi frumentum.*

17 *Frumenti ſimplici appellatione, ſpeciali, & propria ſignificatione propter excellentiam intelligitur de grano, quo vtimur ad panem faciendum.*

18 *Promittens decem corbes frumenti, intelligitur promiſiſſe de tritico.*

19 *Hordeum in fauorabilibus Reipublicæ intelligitur ſub nomine panis, ſecus in odioſis.*

20 *Appellatione panis, vel tritici in contractibus, & vltimis voluntatibus, vbi ſit ſtricta interpretatio, non comprehenditur, niſi ſolum triticum.*

In l. 25. tit. 18. lib. 6. Nouæ Collection. Regiæ.

QVÆSTIO XLIV.

QVÆRO, *l. 25. tit. 18. lib. 6. noua collect. Regia* cauetur, 1
Que ninguno ſea oſado de ſacar fuera deſtos Reynos pan, ni legumbres, ſo ciertas penas; an *huius l. diſpoſitio locum habeat in extrahentem farinam?* Hanc quæſtionem latiſſime examinant Doctores pro, & contra in diuerſis locis, quos congerunt Moderniores, præcipue Ripa *in tract. de remed. ad conſeruand. vbertat. num. 43. cum plurib. ſequent.*

Iul.Clar.in ſua pract.crimin.§ fin.quæſt.82.ſtatuto.7.verſicul. præterea quæro,poſt Viuium lib.commun.opin.verb.ſtatutum prohibens,in quarta limitatione.Rebuff in l.frugem.77.verſic. & prohibitus.ff.de verb.ſignif. Mexia in pragmatica taxa panis. concluſ.4.num.2.cum ſeqq. Menoch. lib.4.præſumt.151. num.5.cum ſeqq. D.Azeued.in hac l.25.num.6.cum ſequent. duaſque referunt contrarias opiniones: vnam negatiuam nempe,vt extrahens farinam, nõ incurrat pœnam ſtatuti prohibentis extrahi bladum, ſiue frumentum, quam tenet Dynus *in l.quæſitum §.illud.ff.de leg.3.* & Gandin. *in tract.malef.in rubr.de rebus non export.contra den. ē. quæſt.4.verſic.item pone.* dicens, ita fuiſſe Paduæ iudicatum,necnon & Alberi.*in 2.part.ſtatut.quæſt.5.* vbi teſtatur,ita tenere communiter Doctores,& quod ita videt de facto ſeruari;quem ad hoc referunt Iulius Clarus,& Azeued. *vbi ſupra*, quia eius fundamenta nuncupatim recitat, deſumta a Ripa *vbi ſupra.* Alteram affirmatiuam videlicet, quod tale, ſcilicet ſtatutum locum habeat etiam in extrahentem farinam; quam tenet Bart. *in d.l.quæſitum.§.illud num.1.* Et refert eſſe communem ex Ripa Viuius *vbi ſupra.* Sed ego non inuenio in meo libro Ripam eam affirmare, eſſe communem, ſed tantum eam ſequitur. Eſt verum,quod Iulius Clarus inquit, quod ipſe ſemper vidit eam ſeruare,quod puniatur etiam extrahens farinam, quia alias de facili fieret fraus legi. Eandem late probat Mexia *vbi ſupr.* & Rebuff.*in d. verſ.& prohibitus*, atque Menoch.& Azeued.*vbi ſupra.* apud quos ſunt videnda fundamenta huius ſententiæ, quam etiam plures citans, ſequitur nouiſſime Bobad. *in ſua polit.de Corregidores, lib.4.cap.5.num.23.* ad quem locum ſe remiſit idem auctor *lib.3.c.3.num.39.* & eſt magis communis opinio *ſecundum eundem ibidem, numero 55.*

2 Ego † probo hanc ſecundam opinionem affirmatiuam, quæ mihi verior, & magis communiter recepta videtur a Doctorib, qui ſcripſerunt poſt tempora Bart. 3 & hoc tribus inter alia præcipuis fundamentis. † Primum,quia farina non eſt noua ſpecies, nec diuerſa a frumento, ſed ea quæ primo latitabat, detecta potius 4 apparet, *l.adeo.§.cum quis.ff.de acquir.rer.dominio* † Secundo, quia etſi verum ſit, quod appellatione frumenti ex vi & proprietate vocabuli,non comprehendatur farina,& ideo ſi alicui legetur frumentum,non cenſeatur legata farina, *ſecundum Bal.in l.1.c.l.3.C.de fruct.& litium expenſ. Bartol.& Dd. in d.§.illud.vbi etiam gloſſ. Ripa vbi ſup. num.47. Menoch. vbi ſupr.num.8.* quia communis vſus loquendi repugnat. Attamen ex mente ſtatuentium prohibitio ſtatuti de frumento facta, extenditur ad farinam; patet, quoniam ratio & mens ſtatuentium fuit, prouidere, ne proueniat penuria & careſtia frumenti per exportationem eius, quæ ratio limitat etiam in exportatione farinæ: & ſic in vtroque, ne populus fame pereat,& ſic fraus legi,ſeu ſtatuto fiat, *ſecundum Guid.Papæ quæſt.173. Rip.Rebuff.& ceteros vbi ſupra.* Ergo etiam in farina locum habere debet eiuſdem diſpoſitio, & pro-5 hibitio. *l.ſi Titio.cum ſimilib. ff.de verb. oblig.* Et † mens non minus eſt obſeruanda, quam verba legis, nominis & rei. *§.verbum ex legibus ff.de verbor.ſignif. & in cap. intelligentia verborum.eod. tit.* Et in terminis ſtatuti probat late Roland.a Valle, *conſil.72.num.34.cum pluribus ſequentib.volum.1.*

Neque † obſtat, quod ſimus in pœnalibus, & odioſis,in quibus extẽſio fieri non debet, *vt in reg.odia.de reg.* 6 *iur.in 6. & regul.in pœnis.eod. tit. in 6.* Nam † reſpondemus, id ſtatutum reſpicere publicam vtilitatem principaliter, vt patet, & exprimit noſtra, *l.25. in princip.* ibi: *Mandamos por el prouecho comun, y de mis Reynos,que es propio mio.* Ex prooemio enim legis,vel cuiuſuis alterius diſpoſitionis ſumitur ratio eius finalis, & mens præcipua legiſlatoris, vel diſponentis, *l.fin.cum materia.ff.de hered.* *inſtit.* de quo alibi latiſſime egimus. Et † vbi agitur de 7 fauore publico, licita eſt extenſio ex identitate rationis, *l.illud. C.de ſacroſanctis eccleſ.* tenuit Batt. *in l.quemadmodum, num.4. C.de agric.& cenſ.lib.11.* dicens, quod licet lex pœnalis & odioſa extra ſignificatum proprium nullatenus extendatur,vt in dictis iuribus, tamen vbi extenſio tendit ad fauorem Reipublicæ, ita debemus eam extendere, ſicut legem fauorabilem, ſequitur Euerard. a ratione legis larga,ampla &c.*verſ.vndecimo fallit,quando lex pœnalis.* Et ſequuntur alii plures, quos citat Didac. Perez *in rubr.tit.1.lib.3.ord.colum.474.poſt medium.* Quinimo in propoſito noſtro non eſt extenſio, ſed virtualis, & mentalis comprehenſio legiſlatoris, vt prædiximus. Ergo ipſius prohibitio locum habet. Quod † procedit 8 vbi agitur de fauore publico ſecundario, *l.hoc modo.in fi. ff.de conditio.& demonſtr.* & etiam in pœnalibus.*l.cetera.§. hoc Senatus Conſultum, & ibi Iaſon.in 5.notab.ff.de legat.1. Felinus in cap. tranſlato. colum.5. de conſtitut. Hippolyt. in practic.criminal. §.aggredior.num.64.* vbi plura congerit. Similiter † ſtatuta pœnalia & exorbitantia ex identitate 9 rationis extenduntur de ſimilibus ad ſimilia, *ſecundum Baldum in cap.1. § porro.quæ fuer.prima cauſ. benef. amitt.* Et licet ſint qui contrarium in hoc teneant, hæc tamen eſt communis ſententia *ſecundum Iaſon.in l.fin. ff. de in ius voc. Felin. in proœmio. Gregor. verb. Gregorius, colum.5. de reſcript. teſte Ripa, de remed. ad conſeruand. vbertat. num.50.*

Similiter † licet in correctoriis non ſit facienda ex-10 tenſio, etiam ex maioritate rationis, iuxta tradita per gloſſ. & Doctores, *in authent.quas actiones.C.de ſacroſanct. Eccleſ.* vbi Iaſon *num.21.* affirmat, hanc eſſe veram, & communem concluſionem, atque regulam. Attamen hoc non procedit,quando ratio finalis eſt ſcripta in lege corrigente, *ſecundum Iaſon.ibidem.num.22.* prout contingit in noſtra lege,ibi: *Mandamos por el prouecho comun, y de mis Reynos, que es propio mio;* Ecce rationem expreſſã prooemialem,quæ eſt finalis diſpoſitionis, *vt prædiximus*, & virtualiter comprehendit vtrumque: Ergo habemus intentum.

Præterea in prohibitione totum negatur, *gloſſ.in l.hoc genus.ff.de condit.& demonſtr.Rebuff.vbi ſupra, & Azeued.hic num.13.*

Tertio me mouet ad tenendam hanc ſententiam affirmatiuam, noua ſed tamen fortis conſideratio: nempe,quod Doctores de hac re agentes, loquuntur in ſtatuto prohibente extrahi bladum,vel frumentum, & in ea ſpecie adhuc quod prædiximus, probant, & bene. Licet † frumentum dicatur,quod ariſta ſe tenet,eius ta-11 men appellatione generali, omnia ad victum neceſſaria comprehenduntur, vt docet gloſſ. *in rub.c.de canon. frument.Roman.lib.11.* ſed hoc eſt nimis generale *per l.fin.ff. ad l.Iuliam,de annon.* Imo leges allegatæ per gloſſam contrarium probant, ideo aliter ex mente & verbis *d.l.frugem.ff.de verbor.ſignif.* dicit ibi Rebuff. *verſic. frumentum.* Appellatione † frumenti omnia venire quæ ariſta con-12 tinentur, nempe triticum, hordeum, ſiligo, ſpelta, & alia id genus. *gloſſ.in l.1.C.de condit.in publicis horreis, lib. 10.vbi Lucas de Penna.* † Capitur etiam ſtrictius pro 13 ſpecie nobili tritici. Et ſic ex conſuetudine frequenter capitur, vt probat Rebuff.qui ſupra, vt etiam quod large capitur pro omni blado, iuxta gloſſ. *in l.non debere.ff. ad municip.*

At † noſtra l Regia 25.in ſua prohibitione, nec lo-14 quitur in blado, nec in frumento, nec in tritico, ſed generalius prohibet; *Que ninguno ſea oſado de ſacar fuera deſtos Reynos pan, ni legumbres: pues la harina pan es como el trigo, pues ſe haze del trigo, y de la harina el pan para cozer, y toda es vna miſma eſpecie: y eſte nombre pan comprehende lo vno y lo otro;* idque manifeſte probatur in pragmatica, anni 71. *el en capitulo del pan cozido*, in verſic. *puedan tomar, y tomen, &c.* ibi: *El pan en grano, lo en harina, &c.* ergo *la harina es pan:* Vtrumque igitur eſt panis, diſtinguitur tamen vnum ab alio, quia vnum eſt, *en grano*, & aliud in farina; Cum igitur noſtra l.loquatur ſimpliciter, *en pan*, nec dicat, *en grano ni en harina*, & in vtroque ſit eadem ratione prohibitionis, vtrumq; comprehẽdit ex propria vi,& ſignificatione vocabuli.

15 Quibus fit, vt panis coctus, ſub prohibitione huius l. comprehendatur, quod pleri que ex ſupra citatis auctores tenuerunt, in ſimili ſtatuto, præcipue Ripa *vbi ſupra, num.52.* & Mexia *in pragmatica taxæ panis, dict.concluſ.4. num.3. Boerius deciſ.177.num. 5. & Azeued. d. l.25.num.15.* Vbi improbat Auiles, contrarium tenentem, *in cap.52. Prat. in gloſſ. en la tierra.n.19.* dicens, quod fallitur, quia eſt eadem ratio prohibitionis in vtroque, & hoc maxime procedit, ne fiat fraus ſtatuto, vel legi *l.fraus legi. ff. de liber. ſecundum Ripam vbi ſupra*, ſequitur Bobadill. *d. lib.4.cap.5. num.43.* Eſtque magis communis opinio, quod ſub prohibitione extractionis panis comprehendatur panis coctus, & quod eum extrahens incurrat in eandem pœnam, *ſecundum eundem Bobadill.lib.3.cap.3 num.55.*

16 Hordeum † tamen, hoc eſt, *ceuada*, non continetur ſub prohibitione extrahendi frumentum, *ſecundum Angel. in l.triticum.ff.de verbor.obligat. Bartol.in l.frugem,per gloſſ.ibi.ff.de verbor.ſignif. Plat.in l.modios.C.de ſuſcep. & prepoſ. & arcariis, lib.10.num.1. Auiles in d.c.52.in gloſſ en la tierra num.19. Ripa*, loquens in hordeo, ſpelta, & auena, iuxta communem vſum loquendi, *in d.tractat.de remed. ad conſeruand. vbertat.num.57.& Azeued. in d.l.25.num.5. & Bobadill. vbi ſupr.num.23.* quia de communi vſu loquendi appellatione frumenti non comprehenditur hordeum, ſpelta, & auena & ideo ſtatutum locum non habebit, quia ſtatuta debent intelligi ſecundum communem vſum loquendi, *l.cum de laniones.§ aſinam.ff. de fund.inſtructo.* Et ſecundum communem vſum loquendi procedit text. *in d.l.modios, ſecund.Imol.Alexand. Aretin. & Modern. in d.l. triticum.* vbi etiam inferunt ad eum, qui accuſauit Titium de furto frumenti, & probauit hordeum fuiſſe furto ſubtractum, an debeat obtinere? Alexand. credit, quod ſic, *per d.l.frugem.* licet Angelus, & nonnulli contrarium aſſeuerent, *ita Rip.d.n.57.* ſequitur 17 Auiles *vbi ſupr.d.num.19.* † addens quod ſpeciali & propria ſignificatione, & ſimplici appellatione frumenti, propter excellentiam intelligitur de grano, quo vtimur 18 ad panem faciendum, iuxta gloſſ. *in d.l.frugem.* Et † de iſto intelligitur, ſi quis promitteret decem corbes frumenti, *ſecundum Bartol in d.l.frugem,& Plateam in d.l.modios.* *cum Matien.in l.3 gloſſ.1.titul.25.lib.5.recopil.* idem 19 etiam *Bobadill.in ſua polit.lib.3 cap.3.num.39.* † vbi reſoluit, quod hordeum in fauorabilib. Reipublicæ com-20 prehenditur ſub nomine panis, ſecus in odioſis. † Et ideo num.55.inquit, quod in contractibus,& vltimis voluntatibus, vbi ſit ſtricta interpretatio ſub nomine panis, vel tritici, non comprehenditur, niſi ſolum triticum.

SVMMARIA.

Lex 1.tit.11.lib.3.nouæ collect.Regiæ qua cauetur, que ſi los Alcaldes de ſacas vedadas hizierẽ algun agrauio, los Corregidores de ſu Mageſtad y las iuſticias de la Corte Real, donde acaeciere, puedan por ſimple querela, o por apelacion, o por otra qualquier via derecho, conocer, y determinar, &c.

An ſit ſic ſimpliciter, & generaliter intelligenda, ſiue grauamen illatum ſit per ſententiam diffinitiuam, ſiue per interlocutoriam, vel alias quocumque modo grauamen inferatur? vel tantum quando grauamen ſit, per ſententiam interlocutoriam: ſecus, ſi per diffinitiuam? & num. ſeqq. per totam quæſtionem fundatur primo pars affirmatiua: ſed num.2.cum ſeq. negatiua, & reſtrictiua; quæ in Conſilio Regali ſupremo, fuit obſeruata, vt in num.4. & probatur ab auctore: prior quoque iure probabilis eſt, vt late oſtenditur, dict. num.4.

3 *Grauamen illatum de quo in l.Regia, intelligitur per ſententiam interlocutoriam.*

4 *Sententiæ appellatio intelligitur in potiori ſignificatu de ſententia diffinitiua.*

In l.3.tit.11.lib.3. Nouæ Collection. Regiæ.

QVAESTIO XLV.

QVÆRO, *l.3.tit.11.lib.3. nouæ collect.* Regiæ cauetur, 1 *Que ſi los nueſtros Alcaldes de ſacas vedadas hizieren algun agrauio, los nueſtros Corregidores, y juſticias de nueſtra Corte Real, donde acaeciere, puedan por ſimple querella, o por apelacion, o por otra qualquier via de derecho, conocer, y determinar: y ſi eſtando el dicho Alcalde de ſacas en lugar de Ordenes, o ſeñorio, o Abadengo, hiziere algun agrauio, el nueſtro Corregidor, o juſticia Realenga mas cerca del dicho lugar, lo remedie en la manera ſuſodicha: y no la juſticia de los dichos lugares de Ordenes, ſeñorio, y Abaldengo.*

An deciſio huius l.ſit intelligenda *ſimpliciter, generaliter, & indiſtincte, ſiue grauamen illatum ſit per ſententiam diffinitiuam, ſiue per interlocutoriam, vel alias quocumque modo grauamen inferatur, vel tantum quando ſit per ſententiam interlocutoriam, non vero per diffinitiuam?* Quam quæſtionem ideo hoc in loco applicui, quia tangit materiam horum iudicum *de ſacas* & ideo cõſulto eam omiſimus *ſupr.d.l.3.* quia hic de ea eramus acturi.

Et cum hæc quæſtio de facto decidenda contingeret in ſupremo Conſilio Regali, me ibi tunc in congregatione Eccleſiarum horum Regnorum procuratore huius noſtræ almæ Eccleſiæ Ciuitatenſ exſiſtente, eminentiſſimus vnus ex iudicibus, & Conſiliariis Regiis, & mihi venerandiſſimus, eam nobiſcum contulit, & fundamenta pro, & contra retulit, ſuumque, poſt prolatam ſententiam, votum ſignificauit, ſecundum quod per omnes dominos de Cõſilio Regali, fuit vltima ſententia in gradu reuiſionis pronuntiata, reuocata cõtraria priori ſententia in eodem Conſilio prius lata; Fundamenta pro, & contra hæc ſunt nonnullis additis.

Pro priori parte, quod habet, quod dicta l.3. intelligenda ſit de quibuſcunque grauaminibus illatis, *Por los Alcaldes de ſacas, aora ſea por autos interlocutorios, aora por ſentencia difinitiua.* facit primo, quia ea lex generaliter, & indiſtincte loquitur, *en los agrauios que los Alcaldes de ſacas hizieren*, vt patet ibi, *hizieren algun agrauio.* Ergo generaliter & indiſtincte intelligenda eſt, *l. non diſtinguemus.ff.de arbitr. l.de pretio: cum ſimil.ff.de Publicia. in rem actione.*

Secundo, quia eadem ratio, nempe prohibendi de remedio competenti, & ſuccurrendi minoribus expenſis reis captis, & grauatis ab his iudicibus *de ſacas*, per iudices Regios ordinarios proximiores, militat in grauaminibus illatis per ſententiam diffinitiuam, quæ per interlocutoriam, vt patet: Ergo idem ius ſeruari debet in vtroque caſu, *argum.l.illud, cum ſimil.ff.ad leg. Aquil.*

Tertio, quia cum iſti iudices *de ſacas*, procedant non obſtante appellatione, vt cauetur in ſuis prouiſionibus, & tenet Auendañ *cap.6.Prætor.num.4.ad fin. verſicul. & idem eſt deciſum*, magis grauare poſſunt per ſuas ſententias diffinitiuas, quam per interlocutorias, vt patet: Ergo vbi maius periculum vertitur, ibi cautius eſt agendum.

Præmaxime cum mens legiſlatoris præcipua ſit, ſuccurrendi maiorib. grauaminibus, quia propter quod vnumquodq; tale, & illud magis, *auth. multo magis. C. de ſacroſanct. Eccleſ. cum ſimil.*

Quarto, quia querela & appellatio, de quibus loquitur d. l. Regia, differunt ſecundum Alexand. *in l. ſi arbitrio, in fin. ff. quibus ſatiſdare cog.* Et quod ſicut appellatur à iudicibus ordinariis: *A los Alcaldes mayores de los adelantamientos*, ita etiam poſſit fieri inſtantia, & appellari ab his iudicibus *de ſacas*, coram Prætoribus, hoc eſt, *Para ante los Corregidores.*

Pro contraria parte, imo quod d. l. Regia in ſua litera, & diſpoſitione intelligenda tantum ſit, *En los autos interlocutorios como ſon de la injuſta priſion, y del ſecreſto de bienes que el Alcalde de ſacas hizo, y de la denegacion de termino, y de otros agrauios que ouiere hecho ante de la ſentencia difinitiua*, & ſic quod de his poſſint cognoſcere Prætores, hoc eſt, *Los Corregidores del Rey, por ſimple querela, o por apelacion, o por otra qualquier via de derecho, y no de la difinitiua que pronuncio, porque la apelacion della es para Chancilleria: y ſi es de Alcaldes de ſacas, proueydos por el Conſejo, ſe puede apelar de ſus ſentencias difinitiuas para ante los ſeñores del*, vt cauetur in prouiſionibus ſuarum commiſſionum. † Fa-
3 cit primo, quia verbum illud, *agrauio, in d. l. Regia.* poſitum iure intelligi debet de ſententia interlocutoria, *tex. in cap. 2. de dolo & contum. in 6.* ibi, *interlocutoria, vel grauamine, & text. in cap. 1. de re iudic. in 6.* ibi, *in grauamen. &c.*

4 Secundo, † quia ſi dict. l. Regia de ſententia diffinitiua vellet intelligere, hoc exprimeret, vel ſi ſaltem loqueretur de ſententia, vt intelligi poſſet in ſuo potiori ſignificatu, nempe ſententiæ diffinitiuæ, iuxta gloſſ. *in rub. extra, de re iud.* Cum ergo lex non dixerit de ſententia, cenſendum eſt de ea non ſentire, iuxta regulam text. *in l. vnic. § ſin autem ad deficientis*, ibi: *nam ſi contrarium volebat, nulla erat difficultas, coniunctim ea diſponere.*

Tertio, quia dict. l. Regia non præcipit indiſtincte, quod appelletur indiſtincte coram Prætore, ex pronuntiatione ſententiæ, iudicis *de ſacas*, ſed inquit, *ſi los nueſtros Alcaldes de ſacas hizieren algun agrauio, &c. deshagalo el Corregidor, luego para ſolo deſagrauiar, leda juriſdicion, y no para confirmar ſus juizios.* Nec pars, in cuius fauorem lata eſt ſententia, per iudicem *de ſacas*, poſſit diceve coram Prætore, bene ſententiatum, & petere confirmationem prioris ſententiæ iudicis *de ſacas*; eſſetque abſurdum, quod condemnatus ſolum peteret rationem ſententiæ diffinitiuæ coram Prætore: Altera vero pars non poſſet petere confirmationem ſententiæ diffinitiuæ, cum tamen appellatio ſit communis vtriq; parti, *l. ampliorem, cum ſimil. C. de appellat.* & alias remaneret diuiſa, & contra æqualitatem, quæ in iudiciis, ſeruanda eſt, *l. fin. C. de fruct. & lit. expenſ.* Sicque claudicaret remedium appellationis, atque deficeret appellatio contra omne ius.

Hæc, & alia adduxit mihi in fauorem huius partis vir ille grauiſſimus, quibus ipſe cum ceteris Conſiliis Regiis moti, protulerunt ſuam ſententiam diffinitiuam vltimam, reuocatoriam proceſſus facti per Prætorem, in gradu appellationis ſententiæ diffinitiuæ cuiuſdam iudicis *de ſacas*, quamuis, *en grado de viſta lo auia aprouado el Conſejo.* Præterea dixit mihi, quod Licentiatus Caſtellus Bobadill. aduocatus illius cauſſæ, cum hæc percepiſſet a præfato domino Conſiliario, ea ſtatim in ſuo libro, qui tunc typis mandabatur, inſeruit, prout re vera ad literam tranſcripſit, *en ſu politica de Corregidores, lib. 4. cap. 5. num. 48. per totum.* vbi hanc partem iure probat, & auctoritate Conſilii Regii.

Ego illam quoque probo, verum cenſeo, priorem eſſe quoque ſatis iure probabilem ex fundamentis ſuperius pro ea adductis, quibus non remanet ſatisfactum; & quia re vera loquendo, attenta litera dict. *l. 3.* eiuſque generalitate, & indiſtinctione in dubio, de quocumq; grauamine intelligi poteſt, ſiue per ſententiam diffinitiuam, ſiue per interlocutoriam illato. Vtroque enim caſu militat eadem ratio, ſi non maior, in ſuccurrendo grauaminib. illatis per diffinitiuam ſententiam, quam per interlocutoriam: præterea nullum verbum inuenio poſitum *in d. l. Regia.* quod præciſe, & taxatiue loquatur, & coarctet, vt eam intelligamus, ſolum in grauaminibus per interlocutoriam illatis, ita quod excludat diffinitiuam; Ergo, cum eius diſpoſitio ſit fauorabilis, de vtriuſq; ſententiis intelligenda erit.

Præterea fundamenta ſupra relata in fauorem ſecundæ partis non adeo vigent, vt eam præciſe probent. Siquidem primum *de la palabra agrauio*, negari non poſſit, quin conueniat etiam eadem ratione, imo potiori, grauamini per ſententiam diffinitiuam illato. Nec text. *in d. c. 2 de dolo & contum. in 6.* & tex. *in c. 1. de ſent. & re iud. eod. lib. in verbis ſupra relatis.* hoc excludũt, tametſi verba tex. *d. c. 2.* ad ſententiam interlocutoriam referuntur: Non ideo tamen minus poterit etiã appellari alias grauamen, ꝙ per ſententiam diffinitiuam infertur. Quinimo hoc potius probat *d. c. 1. de ſent. & re iud. in 6.* in illis verbis, & contra iuſtitiam in grauamen partis alterius in iudicio quidquam fecerit per gratiam, vel per ſordes. &c. Ecce quomodo verbum *grauamen*, refertur, & intelligi debet neceſſario relatum, tam ad illatum per ſentẽtiam interlocutoriam, quam per diffinitiuam.

Secundum etiam fundamentum ſecundæ partis, ex *d. l. vnic. §. ſin autem ad deficientes, cum ſimil. C. de caduc. tollen.* ſumtum, ceſſat ex generalitate, & indiſtinct. d. l. Regiæ, eiuſque verborum, quæ ſunt apta ad comprehendendum vtrumque.

Tertium, de abſurdo ſupra conſiderato, & de verbis eiuſdem l. *Que habla en agrauio, y que lo deshaga el Corregidor*, non aſtringitur. Primo quoniam d. l. *No dize, deshagalo el Corregidor, ſino que puedan conocer, y determinar.* Hoc eſt: *Que ſi ſe alegare, y dixere, que los Alcaldes de ſacas hizieren algun agrauio, los dichos Corregidores puedan por ſimple querella, o por apelacion, o por otra qualquier via de derecho conocer, y determinar: y no obſta la palabra de mas abaxo de la miſma ley*, ibi: *Lo remedie, &c. Porque ſe ha de entender ſegun la ſujeta materia auiendo agrauio*, l. ſi vno, ff. loca. cum ſimil.

Secundo reſpondeo, quod iuxta verba priora a nobis relata, ſcilicet: *Que puedan los Corregidores conocer, y determinar*, ceſſat prædictum abſurdum: *Porque pudiendo conocer de ello, y determinar, eſta claro, que han de hazer juſticia, porque eſto quiſo dezir aquella ley en las dichas palabras: y aunque no lo dixera, ſe deuia entender aſſi, pues es de derecho, que el juez de hazer juſticia, y an ſi confirmar la ſentencia del Alcalde de ſacas, ſi fuere juſta, como la pueden reuocar no lo ſiendo: y deſta manera ſe guardara ygualdad enlos juyzios alas partes y la apelacion ſurtira ſu efecto, y remedio de ſer comun a ambas partes.*

Tertio, quod prætenſum abſurdum ſup. conſideratũ ſi alicuius eſſet momenti, etiam militaret in grauamine per ſententiam interlocutoriam illato: poſſet namque Prætor illud tollere, non vero eam ſententiam cõfirmare: Sed neq; in ſentẽtia interlocutoria, nec in diffinitiua hoc ita cõtingit, quia vtramq; iure optimo poterit confirmare, ex verbis eiuſdem l. generalibus, & ratione ſupradicta. Ergo ceſſat pretenſum abſurdum, atq; tertium præfatum fundamentum.

Tandẽ pro priori parte conſidero alia verba eiuſdem l. Regiæ, *3. tit. 11. lib. 3. nou. collect. Reg.* de cuius interpretatione, & intellectu agimus, ibi: *Por ſimple querella, o por apelacion, o por otra qualquier via de derecho.* Ergo comprehendit reformationem, vel confirmationem ſententiæ,

tam

tam interlocutoriæ, quæ per ſimplicem querelam fieri poteſt, *vt in l. quod iuſſit. ff. de re iud.* quã diffinitiuæ, a qua appellandum eſt, ne noceat, vel contra eam alia via iuridica agendum, *vt in toto tit. de appellatio. & de reſtitut. in integrum.*

Et profecto vt ingenue loquar, quod mihi in re hac minus negotium facit pro contraria, & ſic pro 2. p. eſt auctoritas ſupremi Conſilii Regii, cui in omnibus ſto, atque obedio, & eam ſequor tanquam deciſam auctoritate Regia, ac proinde cenſeo Prætores, hoc eſt, *Los Corregidores*, deinde non poſſe nec debere cognoſcere per viam appellationis, nec alias a ſententiis diffinitiuis prædictorum iudicum *de ſacas*, ſed tantum ab interlocutoriis iuxta præfatam praxin, & Regiam deciſionem, tametſi cognoſcerent, & res ad ſupremum Conſilium deferretur, poſſet idem Conſilium tanquam ſupremum, & ad euitandas lites, & ampliores expenſas ſuper iuſtitia, vel iniuſtitia cauſſæ principalis pronuntiare: ſiquidem ſupra ius primæ ſententiæ iudicis, *de ſacas*, ad eos eſt delata.

Secluſa tamen auctoritate conſiliis, & ſi antequam declararetur in iudicio, quod prædiximus, & ſi cenſeam eam declarationem in re dubia iuri conformem, probabilem tamen ſatis eſſe cenſeo priorem partem bonis, & iuridicis quoque fundamentis, atque rationibus, vt ſupra vidimus.

SVMMARIA.

1 Iudices non poſſunt moderari pœnas legum huius Regni, prohibentium res aliquas ab eo extrahi, vel in id inferri, reſque ipſæ non ſunt relinquendæ apud ipſas partes, & taxatio iuſte, & fideliter eſt facienda ſub pœnis in l. 14. tit. 26 lib. 8. nou. collect. Reg. contentis.

2 Iudex an ex iuſtis cauſſis poſſit pœnam etiam certam, & præciſam, & ſic ordinariam moderari abſque fraude, vel dolo, & numeris ſequentib. vbi plures caſus diſtinguuntur.

3 Iudex in pœnis arbitrariis irrogandis plura conſiderare debet, vt hic.

4 Leges circa pœnas inferendas delinquentibus multa relinquunt prudentiæ, & diſcretioni iudicum, etiam inferiorum.

5 Iudex delinquentibus nociuis, & atrocibus non poteſt pœnas remittere: & ſi nulla ſit pars: ſecus in leuioribus remittente accuſatore, vt in num. 6.

7 Iudices non debent eſſe faciles in commutandis pœnis corporalibus in pecuniarias.

8 Iudex circa certam pœnam legis præcipue adiectis dictionibus præciſis, non poteſt arbitrari, ſed contra numer. 9.

10 Iudex, qui non poteſt ſuper crimine diſpenſare, an poſſit pœnam a lege ſtatutam minuere?

11 Iudex in crimine hæreſis reo ad fidem reuerſo, veluti ſuſpecto ad carceres damnato poteſt etiam poſt ſententiam pœnam mitigare. & num. 54.

12 Iudex ex quibus cauſſis pœnas legales commutare poſſit remiſſiue.

13 Mulcta poſt condemnationem ex cauſſa paupertatis moderari, & tolli poteſt, & num. 44.

14 Commutatio pœnarum corporalium in triremes, quibus caſibus iure noſtro Regio fieri poteſt?

15 Pœna pecuniaria exſequi poteſt in reum etiam tranſacto termino ſolutioni eius aſſignato per iudicem commutatione in ſentẽtia facta in pœnam corporalem, ſi reus non ſoluiſſet in dicto termino.

16 L. 14. tit. 26. lib. 8. nou. collect. Reg. intellectus: & ampliatio. & num. 23.

17 Iudicis aſſertio in ſententia ad commutandam, vel moderandam pœnam, por juſtas cauſas que a ello me mueuen, an ſufficiat?

18 Iudex regulariter neceſſe non habet in ſententia exprimere cauſſam, niſi recedat a pœna l. ſtatuti, vel conſuetudinis, vt in num. 19. & 20. & n. 21. quomodo intelligatur: ſecus eſt in iudicibus ſuperioribus moderantibus pœnas iuris communis. num. 22. 2

24 Iudex quando ſine iuſta cauſſa, & a iure approbata minuit pœnam iuris, qua pœna puniatur. & num 25.

26 Iudex ſicut iuſte poteſt ex cauſſa minuere pœnam ordinariam a iure impoſitam, ita & ſtatutariam. & num. 27. & an procedat in minoribus Magiſtratibus, ne dum in maioribus? num. 28. cum ſequentibus: & qui dicantur in propoſito iudices maiores, & qui inferiores. num. 33.

24 Iudex delegatus a Principe an poſſit ex cauſſa a iure approbata pœnam iuris ordinariam minuere?

35 Iudices perquiſitores, de comiſſion, los Alcaldes de Corte, y Chancilleria, idem facere poſſunt.

35 Iudices alij oppidorum habentes iuriſdictionem ordinariã, an id facere poſſint?

36 Iudices inferiores qui hoc facere non poſſunt, qui ſint? & num. 37.

38 Iudex in pœnis imponendis ſeruare debet loci conſuetudinem: ſed ab ea ex cauſſa a iure approbata recedere poteſt. num. 39.

40 Iudex poteſt, ſi velit ex cauſſa moderari pœnas iuris: non tamen id facere tenetur.

41 Iudex non poteſt moderari pœnam parti applicandam, vel applicatam propter damnum, vel intereſſe.

42 Iudex Eccleſiaſticus poteſt ex iuſta cauſſa moderari canonicas pœnas.

43 Iudex poſt ſententiam non poteſt moderari pœnam iuris ordinariam impoſitam.

45 Epiſcopus in caſibus a iure ſibi permiſſis diſpenſare cum clericis, id facere poteſt lata depoſitionis ſententia.

46 Epiſcopus quamuis poſſit ex cauſſa in pœnis Fiſco applicandis, tempore pronuntiationis ſententiæ, pœnam minuere, non tamen pœnam ſententiam deſignatam minuere poteſt.

47 Iudex quando ex inquiſitione procedit, poteſt pœnam iuris moderari. Limitatur primo, quando reus confitetur delictum. vt in num. 48. Secundo, quando delictum eſt plene probatum. vt in n. 49. Tertio, in crimine notorio, vt in n. 50. Quarto fallit de conſuetudine, vt in n. 51. Ex cauſſa tamen iuridica bene poteſt iudex moderari pœnam ordinariam, quocunque modo iudex procedat, vt in num. 52.

53 Iudex poteſt etiam pœnas acceſſorias delicti, vt infamia immutare. & num 54.

55 Iudex regulariter non poteſt notario de falſo condemnato, infamiam & exercitium notariatus, niſi ex cauſſa reſeruare.

56 Pragmatica Regis Philip. II. Matriti lata vltimo die Decembr. anno 1593. intellectus.

In l. 14. tit. 26. lib. 8. Nouæ Collect. Reg.

QVAESTIO XLVI.

QVÆRO circa intellectum l. 14. titul. 26. lib. 8. nouæ collect. Reg. *La qual por la mucha deſorden que ay en la execucion de las leyes, y pragmaticas deſtos Reynos, que prohiben ſacar dellos, y entrar en ellos ciertas coſas, y mercaderias vedadas, aſſi en taſſar las, y eſtimarlas, como en dexarlas los juezes en poder de las perſonas a quien las toman, como en componer, y moderar las dichas penas: manda, que en ningun caſo ſe puedan dexar a la parte a quien ſe tomaren las dichas coſas prohibidas: y que la taſſacion, y eſtimacion dellas ſe haga por oficiales verdaderamente con juramento, y delante del miſmo* 1

miſmo iuez, ſin cometerlo a otros: y que los juezes, y juſticias en los caſos que por las dichas leyes, y prematicas ouieren de auer alguna parte de las dichas penas, no puedan lleuar la dicha parte, en caſo que ſe moderen, ni puedan ſobre ello hazer otra compoſicion, ni remiſsion alguna: ſo pena, que el juez que anſi no lo hiziere, y cupliere, pague la dicha pena para la Camera del Rey, con el quadro tanto.

2 An † *iudex iuſtis ex cauſſis poßit pœnam etiam certam, & præciſam, & ſic ordinariam moderari, abſque fraude vel dolo?* Quam quæſtionem latiſſime examinat, & reſoluit ampliationib. & limitationibus Proſp. Farinac. *in ſuis quæſt. crim. in tit. de delict. & pœn. q. 17. n. 7. cum ſeq. vſq; ad fin. quæſtionis*, ipſe tamen non nouit hanc noſtrã legem Regiam ſupra citatam expreſſe prohibentem fieri præd. moderationem in rebus extrahi prohibitis ab his Regnis, & in eis introduci, ſed loquitur attento iure communi, de quo etiam nos agemus *in noſtra practica crimin. ſuper lib. 8. huius nouæ collectio Regiæ*. Nihilominus tamen hic etiam de eodem tractabimus in propoſito noſtræ huius l. Regiæ, adducendo quoque ius commune, & diſtinguendo caſus.

3 Primus † caſus eſt in pœnis arbitrariis irrogandis, & in his nullum dubium eſt, quin iudex conſiderare debeat perſonam rei: mitius enim liber, quam ſeruus, honorabilis, quam vilis, puer quam vir, ſenex quam iuuenis debet corporaliter puniri. Et ſimiliter non eſt ita turpius occidendus honorabilis, ſicut alius. Item ſi eſt decenni cum dimidio minor, non imponitur ei pœna: ſi autem eſt minor 17. annorum, mitius punitur. Item iudex conſiderare debet perſonam damnum paſſi, quia mitius agitur cum delinquẽte contra extraneum, quam contra dominum, vel eum, cum quo debito ſanguinis coniungitur: Item conſiderare debẽt iudices tempus, & locum, quia nox magis, quam dies aggrauat delictum: & ſi in Eccleſia, vel domo amici, qui ſe fidebat in illo, vel in loco iudicii, aut in domo Regis, grauius delinquitur, & vbi vſitatur, quam vbi non frequentatur: Item modum delinquendi, quia grauius punitur proditorie, aut aleuoſe, quam rixando necans: Sed in pœna pecuniaria magis puniant diuitem, quam pauperem: his omnibus penſatis verſari debet iudicis arbitrium, augendo, minuendo, vel tollendo pœnam, prout iuſtum fuerit, & fieri debet, ita optime decidit. *l. 8. tit. 31. part. 1.* conſonans legi, *aut facta. §. perſonæ ff. de pœn. & l. capitalium. §. final. l. in ſeruorum. in princip. eod. tit. l. fere in omnib. ff. de reg. iur.* declarat late Luc. de Penn. *in l. vnic. C. de colo. illicit. lib. 11.*

4 Leges † namque ipſæ circa pœnas inferendas delinquentibus, multa ſæpe relinquunt prudentiæ & diſcretioni iudicum etiam inferiorum, pro varia ratione locorum, temporum & perſonarum, vt habetur *in l. quid ergo, §. pœna grauior, & ibi Dd. ff. de his, qui not. infam. l. & ſi ſeuerior. ff. ex quib. cauſ. infam. irrog. c. vlt. de tranſact. c. at ſi clerici. §. de adulteriis, de iudic. c. de cauſis, de offic. de legat.* In his ergo poſſunt iudices, etiam inferiores, reis clementiores eſſe, & in ſpecie ita tenet Abb. *in cap. 3. de pœnis, & in cap. niſi, de officio delegat. D. Couarru. lib. 2. variar. reſol. cap. 9. num. 9.*

5 Vnde † ſi delinquens eſt nociuus, vel ſicarius aſſaſſinus, aggreſſor itinerum, & deprædator, vel alias crimen ſit atrox, vt homicidium per inſidias, furtum graue, nullus iudex poterit in his pœnam remittere, quia etſi nulla ſit pars læſa, quæ clamet, bonum tamen commune & Reſpublica, quæ his maxime læſa eſt, non remittit, imo nec Princeps, *ſecund. Dom. a Soto, de iuſtit. & iur. lib. 5. q. 4. art. 4. verſ. poſterior concluſio.*

6 At † in leuioribus, vt in homicidio caſuali, furto leui, & ſimilibus, remittente accuſatore, poſſunt iudices, etiam inferiores, non punire pœna legis, ſed alia arbitraria ſecundum Michael. Salon. *de iuſtit. & iur. in 2. 2. D. Tho. quæſt. 67. art. 4. col. 1415. verſ. circa eandem.* † Illud addens, q 7 quod neque iudices ſupremi ex plenitudine ſuæ poteſtatis; quando non proclamat pars læſa, neque iudices inferiores, quando a legibus id ipſis permittitur, nõ debent eſſe faciles in commutandis pœnis corporalibus in pecuniarias: maxime, quando talis cõmutatio, quę communiter vocatur compoſitio eſt occaſio reis permanendi in ſuis delictis, & ꝙ in hoc grauiter peccant iudices Eccleſiaſtici in delictis ſuorum clericorum, & iudices ſeculares in delictis meretricum, & concubinarum, verbera, & exſilia, aliaſq; pœnas, quibus hi per leges digni ſunt, commutantes in pecuniarias, dimittentes eos in ſuis criminibus.

Et in hac ſpecie non loquitur noſtra lex 14. ſed in eo caſu, quo certa, & determinata eſt pœna ordinaria.

Secundus † caſus principalis eſt, quoties lex certam 8 pœnam ſtatuit pro crimine, vel delicto, præcipue adiectis dictionibus, *præciſe, omnino*, & ſimilibus, & tunc quidem ſecus videtur dicendum, nempe quod nullum videatur lex arbitrium iudicibus reliquiſſe, ſecundum opinionem quorundam, quos refert Lucas de Penn. *vbi ſupra*, & Auendañ. *cap. 16. Prat. num. 6. lib. 1.* pro quibus videtur expreſſa noſtra lege 14. prohibens iudicibus omnibus modis, remiſſionem facere pœnarum legum huius Regni prohibentium extrahi ab eo quaſdam merces, quaſdamque alias res huc introduci, ſub certis quibuſdam pœnis in eis contentis: faciunt quam plurima congeſta per eundem Auendañ. *2. parte, cap. 16. Prat. num. 3. cum ſeqq.* quibus late probat, non licere iudicibus recedere a pœnis certis a lege impoſitis, nec maiorem, nec minorem pœnam imponere. Id, quod etiam late probat Menoch. *de arbitr. iudic. lib. 1. quæſt. 96. num. 10. cum ſeqq.* poſt Ioan. Andr. & Innocent. *in cap. quoniam frequenter. §. fin. vt lit. conteſt.* & inquit Auiles *in c. 1. Prat. in gloſſ. derechamente, num. 18.* quod ciuitatum Prætores, & eorum locum tenentes non poſſunt tranſgredi leges, quia ſunt iudices inferiores: ſecus vero maiores Magiſtratus, veluti, qui ſunt perpetui, vt Epiſcopi, Marchiones, Comites, & alii ſimiles.

Nihilominus † tamen Luc. de Pen. *vbi ſupr.* in contra- 9 riam partem inclinat, imo quod tam propter inopiam, quam ob aliam cauſſam iuſtã pœna ſtatuti mutari poſſit, prout refert & ſequi videtur Gregor. Lopez *in d. l. 8. tit. 31. part. 7.* tametſi contendat eam *in d. l. 8.* non probari, ſed probari videtur *in d. l. aut facta. § perſona. ff. de pœn. & in l. capitalium. § fin. ff. eod. tit. & in l. fere in omnib. ff. de regul. iur.* Sed & eandem opinion. ſcilicet, vt iudex poſſit proprio iudicio & ſententia, certam pœnam legis, appoſitis præd. dictionibus, ex cauſſa augeri vel moderari, tenent Hoſtien. Ioan. Andr. & Dd. *in cap. qualiter, el 2. de accuſat.* vbi Aretin. *num. 24.* eos ſequitur dicens, hanc eſſe communem opinionem, & ex eodem Aretin. Couarru. *d. lib. var. reſol. cap. 9. num. 8.* addens, idem eſſe, etiam ſi iudex eius ſit conditionis, vt ſuper eo crimine diſpenſare non valeat, quod expreſſe præfati auctores ſentiunt. Et Plaza *vbi ſupra*, necnon & Farinac. *d. quæſt. 17. num. 25.* Eandem ſecundam ſententiam principalem probauit gloſſ. *in d. §. pœna grauior, verb. onerafſe*, vbi Bart. & communiter Doctores. Eſtque communiter recepta gloſſ. illa, *ſecundum Couarru. in practicis quæſtion. cap. 35. circa fin.* & Iul. Clar. *in ſua practic. crimin. quæſt. 85. verſic. vlterius quæro*, ibi, *ſcias etiam*, & eſt communis, vt cum Viuio affirmat Menoch. *de arbitrar. iudic. lib. 1. quæſt. 96. num. 14.* & plures allegans D. Sahagun. *in cap. at ſi clerici. § de adulteriis num. 45. de iudi.* vbi *num. 47.* quod ita in praxi frequentiſſimum eſt, quando pœna Fiſco applicatur. Eandem concluſionem ſequitur, & probat Boſſius *in pract. crim. tit. de pœn. num. 6.* & Auiles *vbi ſupra*, cum Puteo & Innocent. quos refert, & Decian. *1. tom. tract. crim. lib. 5. cap. 49. num. 3.* Ignat. Salzedo, alios allegans, ad Bernard. Diaz de Lug *in pract. crimin. c. 144. litera A. & B.* Et hanc opinionem praxis vtriuſque fori iuſte recepit ſecund. Direct. iudic. Eccleſ. *2. par. c. 11. num. 3.* Et congerit plurimos Dd. idem tenentes, & alios plures de communi teſtantes Farinac. *d. q. 17. n. 7.* qui *n. 11. cum ſeq.* idem probat cum communi plures citans, ne dum in pœnis legalibus, ſed etiam in ſtatutariis, & *num. 19.* cum communi loquitur in pœna ordinaria, & *num. 24.* loquitur etiam, quando lex vel ſtatutum in impoſitione pœnæ vtitur prædict. dictionibus præciſis, ſequens Couar. *vbi ſupr. nu. 8.* teſtantem de communi, & Plazam, qui idẽ ſequitur de delict. *cap. 33. n. 5.* vbi pariter de communi.

10 Neque † huic receptiſſimæ ſententiæ obſtat gloſſ. *in c. 3. de pœnis.* quam ibi probant Innocent. & Ioan. Andr. Anchar. Anton. & Henrich: *in c. in Archiepiſcopatu. de rap. Felin. in d. c. qualiter, num. 33.* aſſeuerantes, iudicem, qui non poteſt ſuper crimine diſpenſare, minime poſſe diminuere pœnam a lege ſtatutam. Id namque verum eſt, poſtquam lege ipſa condemnationis ſententia lata fuerit, tunc etenim iudex ſententiæ, & legis pœnam mitigare, qui diſpenſare ſuper eo crimine minime valet, *ſecund. Cardin. & Abb. in d. c. 3. & Decian. vbi ſupra, n. 14.* vbi aſſignat quandam fallentiam.

Attamen ante condemnationem, tempore pronuntiationis ſententiæ ſecus eſt ex iuſtis cauſſis, vt diximus cum communi, & receptiſſima ſententia, quæ in hac ſpecie intelligenda, & declaranda eſt, vt procedat, ſcilicet tempore pronuntiationis ſententiæ, ſecus poſt eam latam: Aliud ſiquidem eſt diſpenſare ſuper crimine, & eius pœna: aliud rigorem legis pœnalis, ex aliqua cauſſa minuere, vt ſenſit Innocent. *in cap. dilectus, de tempor. ordin.* & eſt communis differentia, *ſecundum Decium in d. c. de cauſis num. 19 de offic. delegat.* Et declarat optime, ſic reſpondens d. gloſſ. Couarru. *vbi ſupr.* & Direct. iud. Eccleſ. *2. part. cap. 11. num. 3. fol. 132. colum. 2.* & Iul. Clar. *vbi ſupra* necnon & Plaz. *etiam vbi ſupra, dict. cap. 33. num. 5. in fine lib. 1.* Et eſt communis reſolutio ſecundum Farinac.
11 *vbi ſupr. dict. quæſt. 17. de delict. & pœn. num. 61.* Vbi † cum Gundiſalu. *de hæretic. quæſt 17 num. 5.* limitat in crimine hæreſis, in quo, reo, vel ad fidem reuerſo, veluti ſuſpecto ad carceres damnato, poteſt iudex etiam poſt ſententiam pœnam mitigare, per text. *in c. vt commiſſi, §. necnon, de hæret. in 6.*

12 Cauſſas † vero, quibus iudex perſuaderi poterit ad pœnæ legalis commutationem tradit eleganter Lucas de Penna, *vbi ſupra*, aliquot Felin. *in d. cap. qualiter. §. ad corrigendos, num. 37.* & Auendañ. *2. part. c. 16. Prat. num. 11.* ſed quam plures copioſe congeſſit Tiraquel. *in ſuo tract. de pœnis minor. temperand. per totum.* & Clarus *in practic. criminal. § fin. quæſtion. 60. per totam*, & Bonifac. de Vitalinis *de malefic. 1. part. titulo de pœn. condemn.* & Brunor. *numer. 18. cum ſequent.* Auileſ. *in cap. 1. Prætor. in gloſſ. derechamente, num. 9. cum ſequent.* & Redin. *in tractat. de Mageſt. Princip. in verb. ſed etiam per legitimos tramites, num. 69. cum ſeqq.*

13 Nihilominus tamen mulcta poſt condemnationem ex cauſſa paupertatis moderari, & tolli poteſt. Quinimo, & pœna legis certa, & ordinaria, attento iure noſtro Regio, ex eadem cauſſa paupertatis, *vt late reſoluimus, lib. 5. pract. quæſtionum, quæſt 12.*

14 Sed † eodem iure noſtro Regio commutatio pœnarum corporalium in triremes pro delictis eius qualitatis, in quibus commode poteſt locum habere commutatio, abſque eo, quod partibus querelantibus præiudicetur, fieri poteſt, ſiue ante ſententiam, ſiue poſt. Et expreſſe cauetur in hac ſpecie tantum, *in l. 4. tit. 24. lib. 8. nou. collect. Reg.* ibi: *Siendo condenados en penas corporales, o en cortar pie, o mano, o deſtierro perpetuo, o otras penas ſemejantes, o deuiendolo de ſer condenados en las tales penas.* In ceteris ergo caſibus remanebimus in terminis iuris communis circa poteſtatem iudicibus a iure datam ad commutandas pœnas, de quo ſupra.

Quod † ſi iudex (vt plerumque fieri ſolet) aliquem ob crimen damnauerit pœna pecuniaria, intra decem 15 dies ſoluenda, hoc addito, quod ſi eam intra id tempus non ſolueret, publice reus flagelletur, nihilominus non ſoluta pœna pecuniaria intra eundem diem, poterit iudex eandem pœnam pecuniariam, omiſſa corporali, exſecutioni mandare, *ſecundum Corneum. conſil. 5. lib. 3. Alphoſ. a Caſtr. lib. 2. de poteſt. l. pœnal. cap. 12. & 13. quos refert & ſequitur D. Couarru.* vbi ſupr. *ſub d. num. 8. verſ. quibus adde.* vbi etiam reddit rationem, quod is iudex, qui in pronuntiando hanc criminalem ſententiam, his pœnis vſus eſt, vere pecuniaria pœna delinquẽtem punit, vtitur tamen corporalis pœnæ comminatione, vt facilius & diligentius pecuniam ſoluat. Eandem ſententiam tenuit Bart. *in l. cum duob. § fin. num. 2. ff. pro ſoc.* quam Dd. ſequũtur, & de illa doctrina multum exclamant, *vt refert Auguſtin. ad Angel. de maleſ. in verb. quaſi ſi non ſoluerit, n. 18.* & refert, atq; ſequitur Iul. Clar. *in pract. crim. § fin. q. 85. verſic. ſed hic quæro, &c. & Direct. iud. Eccleſ. vbi ſupr. ſub num. 15. in verſ. vnde Couarru.*

Non † etiam obeſt ſuperiori receptiſſimæ ſententiæ, 16 & praxi communi iudicum, quam ſupra tenuimus, & defendimus pro deciſione noſtræ quæſtionis principalis noſtra *l. 14. ſupr. relata:* quoniam vt ex ipſius contextura, & tenore conſtat, loquitur in iudicibus qui per fraudem, & colluſionem animi cupiditate pœnas legum nõ exſequuntur, ſed potius abſque legitima cauſſa eas moderantur, & remittunt, compoſitionem faciendo in fraudem Fiſci, & iuris Cameræ Regiæ debiti, his alias fraudes adiicientibus ſuper æſtimatione mercium, & aliarum rerum prohibitarum extrahi & introduci in damnum & præiudicium Regiæ Cameræ: Et ideo iudices huiuſmodi ob fraudem, & proprium dolum, atque delictum lex noſtra merito punit: *En que paguen la dicha pena para la Camara de ſu Mageſtad con el quatro tanto.*

Y aun eſto ſe halla eſpecialmente eſtatuydo por eſta ley en las penas pueſtas por leyes, y pragmaticas deſtos Reynos, contra los que ſacan de ellos ciertas mercaderias y otras coſas, y los que entran en ellos otras prohibidas: porque en eſte particular mas comunmente ſe cometen ſemejantes fraudes. Nihilominus tamen eadem ratione idem cenſetur prohibitum fieri in aliis pœnis certis, & determinatis aliis ex cauſſis, poſitis a legib. huius Regni, in quibus Fiſco ſimul, & iudici, vel denuntiatori imponitur pœna aliqua determinata: pecuniaria: non n. in his caſibus vllo modo licet iudicibus fraudem admittere in pręiudiciũ fiſci, & Camerę Regię, nec compoſitiones illicitas facere, prout male iudices, & qui Deum non timent, quotidie faciunt: Eſt enim cõtra l. *27. tit. 6. l. b. 3. nou. collect. Reg.* qua cauetur, & mandatur Prętoribus: *Que en las ſentencias que dieren, guarden las leyas del Reyno, y con ellas no diſpenſen ſin licencia de ſu Mageſtad, y eſpecial mandado ſuyo: ſaluo como, y quando de derecho ſe permite:* Non enim licet, imo eſt prohibitum iudicibus inferioribus in vtroque foro moderari pœnam legalem ſine cauſſa, de qua in proceſſu conſtet ſub pœna reſtitutionis, Auendañ *c. 7. Prat. 1. part. num. 7. verſ. & ſicut, & Alphonſ. a Caſtr. lib. 2. de leg. pœnal. cap. 12. & 13. Bobadilla in ſua Polit. de Corregidores, lib. 4. cap. 5. num. 62. & 66.* vbi alios refert. Inquit † tamen ſecundum communem o- 17 pinionem, ſufficere, iudicem aſſerere in ſententia: *Por juſtas cauſas que a ello me mueuen: pero que los ſeñores del Conſejo no ſe ſatisfazen todas vezes con eſto, ſino ſe expreſſa la cauſa eſpecificamente:* quam communem ſententiam referunt, & ſequuntur Iul. Clar. *in ſua pract. crim. § fin. q. 85. verſ. vlterius quæro, Menoch. de controuerſ. illuſtr. lib. 1. c. 14. n. 5. & Addit. Bernard. Diaz in pract. crim. c. 144. litera B. ad fin. Menchac. controuerſ. illuſtr. c. 14. n. 5.* & alios referens Farina.

in ſuis quæſtionib. crimin. tit. de delict. & pœn. q. 17. n. 65. Sed non placet auctori Directorii iudic. Eccleſ. *2. par. c. 11. n. 9.* ſicut nec ſemper placet dominis de Conſilio Regali, *vt prædiximus.*

18 Licet † enim regulariter in ſententia iudex nõ habeat neceſſe cauſſam exprimere, tex. *in c. ſicut, & in c. cum Bertholdus. de ſentent. & re iud.* quinimo fatuus ſit iudex, qui cauſſam in ſententia expreſſerit, vtpote, quia eam exprimendo, viam aperiat ſuæ impugnandæ ſententiæ, vt in-
19 quit Imol. *in l. ſi is ad quem, ff. de acquir. hered.* † Tamen, quando iudex ex cauſſa recedit a pœna legali, ſtatutaria, ſeu conſuetudinaria, illam augendo, ſeu minuendo, debet in ſententia cauſſam auctæ, vel diminutæ pœnæ exprimere. Ita Bald. *in repet. l. quid ergo, §. pœna grauior. col. 6. verſ. iſtorum opinio. ff. de iis qui not. infam. & in l. data opera, col. 2. in verſ. & ex hoc infero. C. qui accuſ. non poſſ. Saly. in l. properandum. §. illud proculdubio, col. 2 verſ. aut quæritur quoad ipſum. C. de iudi. Felin. in c. 1. de cõſt. n. 60. in verſ. ex prædictis adde,* vbi alios refert, & Director. iud. Eccleſiaſt. *2. part. c. 11. n. 5.* & plurimos idem tenentes congerit, & ſequitur Farina.
20 *in ſuis quæſt. crimin. tit. de delict. & pœnis, q. 17. n. 62.* vbi † *n. 63* addit generale eſſe, quod vbicunque iudex ex cauſſa recedit a iure communi, debet eam cauſſam in ſua ſententia adſcribere, *l. ſciendum. ff. de appell. recip. l. 1. C. de præd. Curial. lib. 10. l. ſi adulterium cum inceſtu. §. idem Pollio. ff. de adul.* & Doctores communiter alibi, quos ibi refert, & ſequitur, amplians etiam in Papa, qui ex cauſſa aliquid contra ius concernens vniuerſalem ſtatum Eccleſiæ reſcribit,
21 quia debet in reſcripto exprimere cauſſam. Sed † hæc communis ſententia procedit, quo ad excuſationem iudicis, ne teneatur in ſyndicatu: ſecus quo ad ſententiæ validitatem & ſubſtantiam: nam ſi ſine cauſſa hoc facit iudex lex ſupplet id quod deeſt. *l. 4. § ſi quis. ff. de re iud.* Et hæc eſt communis declaratio *ſecund. Menoch. vbi ſup. d. n. 5. & Farinac. n. 64.* qui alios referunt, & Addit. Bernar. Diaz *vbi ſupr.* quamuis contrarium probet Inſtructor. *iudic. Eccleſ. vbi ſupra, num. 7.*

22 Secus † tamen eſt in iudicib. ſuperioribus, moderantibus pœnas iuris cõmunis; hi namq; hoc facere poſſunt recte ex cauſſis extrinſecis, quamuis de eis non cõſtet in proceſſu, quia iudicant ſicut Princeps, cui omnes pœnę ſunt arbitrariæ, *ſecund. Bald. & Puteum, quos refert & ſequitur Bobadill. vbi ſupra, n. 63.*

23 Ceterum † noſtra lex 14 non loquitur, quoties adeſt iuſta cauſſa minuendi & mitigandi pœnam legis ordinariam & certam, quantumcunq; ea præciſa ſit, & iudex nullam habeat facultatem diſpenſandi: nec fuit mens noſtræ legis, loqui in hac ſpecie, aut in aliquo eo caſu alterare ius commune, ſed tantum loquitur, vbi fraus & dolus in præiudicium fiſci interuenit: ſecus vero vbi iuſta cauſſa a iure approbata, moderatio, ſiue diminutio fit. Ergo lex noſtra nihil obeſt præfatæ communi ſententiæ quam defendimus, vt in terminis tenet Bobadil. *vbi ſupr. n. 65.* & probatur ex *d. l. 27. in verbis ſupra relatis.* & ita eſt receptum in praxi, vt prædiximus. Quæ praxis, & cõſuetudo potens eſt, & de iure valida, vt cum aliis probat Bobadill. *d. lib. 4. de ſu Polit. c. 5. n. 66.*

24 Non † etiam obeſt, quod iudex non poſſit minuere pœnã a iure ſtatutã, neq; ab ea recedere, vt dicebamus, quod ſi aliud faciat, plerumq; infamia notetur, interdũ vero pœna ordinaria tenetur ex reſcripto Imperiali, de quo *in l. ſeruos, C. ad l. Iul. de vi. l. 8. in fin. C. ne ſacr. Baptiſ. iteretur. Menoch. vt ſupr. n. 11. Iul. Clar. & Sabag. vbi ſupr. n. 46. & latius Farinac. tit. de delict. & pœn. q. 17. n. 6.* vbi congerit plures pœnas iudicis. ſine cauſſa pœnam minuentis, vel remittentis. Vnde Rex Carolus I. fecit furca ſuſpendi quendam iudicem ex eo, ꝙ reum, qui erat condemnandus in amputatione capitis, cõdemnauit tantum in amputatione manus, *ſecund. Andr. de Iſern.* Quem referunt Pariſ. de Put. Afflict. & alii, quos citant Clar. & Menoch, *vbi ſupr. n. 12.* Hoc tamen ſemel tantum obſeruatum fuiſſe, legimus, non plus. Iuſtius autem eſſet iudex damnandus pœna corporis afflictiua, qui vltimo ſupplicio affeciſſet, qui tali pœna dignus non fuiſſet, & nihilominus hoc non videmus obſeruari. cum tamen iure probauerit poſt alios, quos refert Petr. Plaz. *de delict. lib. 1. cap. 26. num. 2.*

Reſpondemus † namq; præd. iura obtinere, qñ ſine 25
iuſta cauſſa, & a iure approbata pœna minuitur, hoc n. minime licet, vt in dict. iurib. & conſtat ex Auendañ. *vbi ſupr. n. 3. cum ſeqq.* Communis autem noſtra ſententia procedit, quando ratio id poſtulat, & cauſſa adeſt a iure approbata moderãdi pœnam, vt patet ex ipſa met communi, & præterea ita reſpondet D. Sahag. *vbi ſupr. n. 47.*

Remanet † igitur recte probata, atque defenſata 26
communis ſententia, quę habet, poſſe iuſte iudicem minuere ex cauſſa pœnam ordinariam a iure impoſitam pro aliquo delicto. Quæ ſententia proculdubio procedit, non ſolum, quando agitur de moderando ex cauſſa pœnam impoſitam a iure communi, in quo fere omnes conſentiunt ſecund. Iul. Clar. *d. q. 85. verſ. vlterius quæro. in princ.* & ita eſſe commun. opin. teſtatur Dec. *in d. c. de cauſſis. n. 18. de offic. de leg.* & Viuius *in lib. commun. opin. in verb. index vbicunq, & Menoch. vbi ſupr. n. 14. & D. Sahag. vbi ſupr. n. 45.* Et ex reliquis ſupra citatis, eſtque præterea praxis communis huius Regni, vt prædiximus.

Sed † etiam qñ agitur de pœna impoſita ab ſtatuto ex 27
cauſſa moderãda, quo caſu, licet aliqui tenuerint cõtrarium, magis cõmunis opinio eſt, ꝙ poſſit iudex etiã pœnas ſtatutarias ex cauſſa minuere, *vt teſtatur Aret. in d. cap. qualiter & quando, el 2. n. 24. de accuſ.* quem ad hoc, & alios plures citat Clar. *vbi ſupr.* tametſi nonnulli eorũ loquantur in pœna a iure impoſita: Eandem ſequitur & dicit coẽm, plures allegans Menoch *vbi ſup. n. 16.* Et dicit magis coẽm Deci. *in d. c. de cauſſis, n. 19.* & ex eo cõmun. dicit Boſſ. *in d. tit. de pœn. ſub n. 10.* & eſt cõmunis, vt plures referẽs, teſtatur Farin. *de delict. & pœn. d. q. 17. n. 11. & diximus ſu.*

Hanc † tamen ampliatione declarat Iul. Clar. *vbi ſupr.* 28
vt procedat in maiorib. Magiſtratib. illi n. poſſunt pœnas ſtatutarias minuere ex cauſſa, ſiue talis cauſſa ſit cohęrens delicto, ſiue ſit cauſſa extrinſeca: minores namq; Magiſtratus bene poſſent minuere pœnã ex cauſſa cohærẽte delicto, nõ vero ex cauſſa extrinſeca, niſi Principem cõſulãt, vt inquit videri colligi ex deciſ. Bal. *in auth. hodie iurant. C. de iud.* Et ꝙ eam teſtatur coẽm eſſe ſentẽtiã Deci. *vbi ſupr.* prout illum refert Boſs. *in pract. tit. de pœn. n. 10. & Blanc. in pract. crim. fol. 73. poſt n. 90.* Et hoc niſi conſuetudo Prouinciæ aliter ſe habeat, prout in Francia, vbi ex conſuetudine illius Regni omnes pœnæ criminales ſunt arbitrarię iudicantis, vt atteſtatur Pract. Millei *fol. 128. num. 47. & fol. 147. num. 30.* nam eo caſu talis conſuetudo ſequenda eſt: Hæc Clarus vbi ſupra.

Circa hanc declarationem Clari duo ſunt videnda. Primo, *an ſit vera:* Secundo, *qui dicantur in propoſito Magiſtratus, maiores: & qui inferiores?*

Quoad † primum obſeruandũ eſt ante omnia, faciẽ- 29
tes præd. differentiam inter Magiſtratus maiores, & inferiores loqui generaliter, reſpectu moderandi ex cauſſa pœnam a iure impoſitam, non vero tantum in pœna ſtatutaria, prout ad hanc videtur illos referre Clar. *vbi ſupr.* Non enim in hoc videtur debere fieri differentiam inter pœnas a iure impoſitas, vel ab ſtatuto: ſi n. illas quilibet iudex ordinarius ex cauſſa moderari poteſt, a fortiori, & ſtatutarias, facilius n. pereunt ea, quæ ſunt iuris ſpecialis, q̃ quæ ſunt iuris communis, *l. non militum, §. militia miſſus. ff. de mil. teſt.* Ideoq; Dd. communiter idem indiſtincte probant in pœnis a iure, & ab ſtatuto impoſitis, imo ſpecialiter quoq; loquuntur in pœnis ſtatutariis, *vt ſupra vidimus.* Et ita eſt tenendum cũ limitationib. de quibus Farinac. *d. q. 17. n. 68. cum 2. ſeqq.*

Deinde

30 Deinde, † & ſecundo obſeruo, quod præd. differentia inter Magiſtratus maiores, & inferiores in propoſito eſt communis, nempe vt hi non poſſint ex cauſſa ordinaria pœnas alterare, niſi vel conſulto Principe, vel niſi cauſſa cohæreat delicto, vt conſtat ex ſupra dictis, & refert plurimos, eos ſequutus, Farinacius *vbi ſupra dict. quæſtion. 17. numero 67.* non tamen vtrumque requiritur ad hoc, vt iudex inferior poſſit pœnas alterare, ſcilicet, & quod cauſſa ſit intrinſeca, & cohærens delicto, & quod Princeps conſulatur, vt exiſtimabat Menoch. *de arbitrar. iud. libr. 1. quæſtion. 96. num. 19.* Vnum namque ex his ſufficit, vt verius, & cõmunius teneri credit Farinac. *vbi ſupra d. n. 67.* & teſtantur Blanc. & Clarus in locis ab eo ibi relati.

31 Nihilominus † tamen quamuis hæc communia ſint, verius cenſeo, eſſe indiſtincte tenendum, iudices ordinarios, ſiue maiores, ſiue inferiores ex cauſſa iure approbata, poſſe minuere, atque moderari pœnam iuris, vel ſtatuti: eo namque ipſo, quod ſunt iudices ordinarij legitime conſtituti, habent poteſtatem, & facultatem, ſiue maiores ſint, ſiue inferiores, ſeruandi iura, iuſtitiamque miniſtrandi: Ergo ex cauſſa a iure approbata bene poſſunt pœnas eiuſdem iuris ordinarias minuere, & moderari.

Secundo, quia iura hoc permittentia, nempe *dict. §. pœna grauior, cum ſimil.* indiſtincte loquuntur in iudicibus, qui ad punitionem delictorum conſtituti ſunt, & iuriſdictionem habent: Ergo iudices illi, qui poſſunt pœnas iuris ordinarias imponere, poterunt & ex cauſſa iure approbata eaſdem moderari.

Tertio, quia plerique Doctores de hac re agentes indiſtincte loquuntur.

Quarto, quia hoc expreſſe ſentire videtur Innocent. *in cap. 1. de conſtit.* dum loquitur in ordinarijs iudicibus, & ex profeſſo hanc ſententiam poſt hæc ſcripta viſus, probat Ignatius Salzedo *in addit. ad Bernard. Diaz de Lugo. in practis. crim. cap. 144. litera. A fol. mihi 483. colum. 2.*
32 † Imo idem procedit contra Clarum, licet cauſſa delicto non cohæreat, *vt per directer. iudicum Eccleſiaſt. 2. part. cap. 11. numer. 4. fol. 133. in princip.* vbi quod praxis, ac conſuetudo hoc admiſit, abſq; vlla differentia, & quod ſeruanda eſt, quia nuſquam vidimus Principem conſultum ſuper commutatione alicuius pœnæ: quæ ex legitima cauſſa in ipſa ſententia, vel ante ſit, niſi quando Princeps præſens adeſt, vel in loco propinquo, vbi commode adiri poteſt, vel quando cauſſa eſt ardua, ſtatum Reipublicæ reſpiciens, vt eleganter reſoluit Redin. *in tractat. de Maieſt. Princip. verb. ſed etiam per legitimos tramites, num. 41.* & ita vniuerſaliter receptum eſt in praxi in his Regnis, vt iudices ordinarij moderentur has pœnas, teſte Bobadilla *in ſua Politic. de Corregidores, lib. 4. cap. 5. num. 88.* Pro qua ſententia vltimo loco allego optimam. *l. 27. titul. 8. lib. 3. nou. collect. Reg. Adonde ſe manda a los Corregidores, que en las ſentencias que dieren, guarden las leyes del Reyno, y no diſpenſen con ellas ſin licencia, y eſpecial mandado de ſu Mageſtad, ſaluo como y quando de derecho ſe permite:* Ergo ex cauſſa a iure ipſo approbata, bene poterunt pœnas ordinarias legis moderari. Et ita proculdubio eſt tenendum in praxi, eo tantum addito, quod iudices ordinarij inferiores hoc poſſunt ex cauſſa legitima, de qua in proceſſu conſtet: ſuperiores tamen id poſſunt ex cauſſis intrinſecis, etiã ſi de eis non conſtet in proceſſu, vt prædiximus, non tamen erit nulla ſententia iudicis ordinarij ex cauſſa moderantis pœnam ordinariam, licet de ea non conſtet in proceſſu, ſed ipſe tenebitur in ſyndicatu, vt prædiximus.

33 Quo † ad ſecundum, de quo ſupra. *qui dicantur in propoſito iudices maiores, & qui inferiores?* Paul. de Caſtr. *in authent. hodie, de indic.* inquit, Magiſtratus maiores eſſe in hoc caſu, qui ſunt perpetui, vt Epiſcopi, Marchiones, Duces, Comites, & ſimiles: inferiores autem dicuntur Prætores terrarum, & alij inferiores, vt voluit poſt longam diſputationem pro, & contra Iaſ. *in dict. authen. hodie, num. 3.*

Sed cum iudices ordinarij terrarum, nempe Prætores Regij, habeant iuriſdictionem a Principe, non video cur hi dici non poſſint maiores Magiſtratus in ſuis locis, licet ſint ſubordinati, & ſubditi iuriſdictioni iudicum ſupremorum (hoc eſt) *de Conſejo Real, y de la Chancilleria de aquel diſtrito:* hi enim Prætores maiores vocantur in partibus, quibus præſunt, licet ſuperiores recognoſcant, ſicut & ſupremi, quia eorum poteſtas magna eſt, vtpote a Principe dependens, faciendi, & adminiſtrandi iuſtitiam in omnibus cauſſis occurrentibus, vt deducitur ex Menochio *d. quæſt. 96. num. 61.* habent enim merum, & miſtum imperium, vt conſtat: ideoque, & reos dignos morte ea pœna afficere poſſunt, & exſequi ſuas ſententias in caſibus, in quibus de iure exſequendæ ſunt: Igitur & pœnas ordinarias, ex cauſſa a iure approbata, merito minuere poterunt, ſiquidem hoc idem ius permittitur, & fauorabilius ſit.

Quod etiam comprobatur ex vera opinione Decii *in* 34
dict. cap. de cauſſis num. 18. ibi: ſecundo aliter reſponderi poteſt, de officio deleg. tenentis, quod & ſi præd. communis opinio, & differentia inter Magiſtratus maiores, & minores ſit vera: ad huc iudex delegatus ſaltem a Principe poterit ex cauſſa a iure approbata, pœnam iuris ordinariam minuere, & moderari, quia ipſe videtur eſſe de maioribus, cum ſit maior ordinario, *cap. ſane. c. paſtoralis. de officio delegat.* & talis facultas inuenitur iure communi, & reſpicit iuſtitiam, & ideo merito videtur tranſire in delegatum, cui committitur, quod iuſtitiam faciat, & cauſſa, quæ potuiſſet delegantem mouere, etiam ipſum delegatum mouere debet, & vt alias dicitur *in cap. ſuper literis, in fine, de reſcript.* quã Decij opin. quæ prius fuit Speculat. *in tit. de delegat. §. generaliter,* & Archidiach. *in cap. omnis 45. diſtinction.* ſequitur Bero. *in dict. cap. de cauſſis, num. 80.* quos refert Menoch. *de arbitr. iud. libr. 1. dict. quæſt. 96. numer. 18. & 19.* Licet enim contrariam ſententiam in hoc, imo quod iudex delegatus non poſſit pœnam a lege, ſtatuto, ſeu conſuetudine ſtatutam augere, vel minuere, tenuerint Archid. & Geminia. *in c. nos autem 1. quæſt. 1. Ioan. Andreas, & Anton. de Butrio in cap. quoniam frequenter §. fin. vt lite non conteſt.* prout eos refert, & ſequitur Cacher. *in ſua practica crimin. titul. de homicid. §. circa quart. & vlt. n. 15. pag. 252. a tergo:* attamen pro concordia obſeruandũ eſt. ꝙ ſine cauſſa nec delegatus Principis, nec delegatus inferioris poteſt pœnas ſtatutas augere, vel minuere, cũ cauſſa autẽ poteſt hoc facere delegatus Principis: ſecus delegatus inferioris, niſi ipſo Principe conſulto, vel niſi delegans ſit ex maioribus Magiſtratibus, & delegato ſuum arbitrium tribuerit, ita *Menoch. vbi ſupra,* quem refert, & ſequitur Farinac. *d. quæſt. 17. n. 66.*

Si hoc igitur ita eſt (ſtante communi differentia pręfata) idem dicendum eſt in Prætoribus Regijs, in partibus conſtitutis cum mero, & miſto imperio, ac omnimoda iuriſdictione, quod mihi proculdubio videtur tenendum in puncto iuris, & in praxi.

Ex qua doctrina Decij, & concordia ſupradicta de- 35
ducitur, iudices vulgo dictos: *Peſquiſidores, y de comiſſion:* & a fortiori: *Los Alcaldes de Corte, y Chancillerias de ſu Mageſtad:* in eadem Curia intra que quinque leucas & extra, quando ſpeciali commiſſione noſtri Regis accedunt ad partes, ad cognoſcendum de grauibus criminibus, quotidie contingentibus, reoſque puniendos pœnis iuris ſtatutis, poſſe pœnas iuris, & ſtatutarias ex cauſſa a iure approbata, minuere, & moderari per ſupradicta.

De alijs iudicibus oppidorum, hoc eſt, *De las villas, y lugares que tienen juriſdicion ſobre ſi:* electis a concilijs populorum, & in oppidis dominorum temporalium recognoſcentium Principem, ab ipſis, vel eorum iudicibus maioribus confirmatis, dubitari poſſet, cum ipſi non videantur immediate iuriſdictionem habere a Rege: nihilominus tamen, cum ipſi ſint iudices maiores, & habeat merum, & mixtum imperium, ac omnimodam iuriſdictionem, videtur hoc idem eis concedendum, præcipue cum domini ipſi temporales ſint iudices perpetui, & confirmauerint electionem, & nominationem officialium ſuis concilijs factam, ex quo eorum nomine iuriſdictionem exercent, & exercere tenentur, & a fortiori hoc habet locum: *En los Corregidores, y Alcaldes mayores de los Sennores de vaſſallos:* & proculdubio hoc etiam facere poſſunt iudices ordinarij oppidorum exemtorum, cum ipſi nomine Regio exerceant omnimodam iuriſdictionem, virtute facultatis ſibi a Rege conceſſæ in ſua exemtione.

36 Qui † ergo erunt Magiſtratus inferiores, qui hoc iure vti non poſſint, ſcilicet, moderandi pœnam ordinariam ex cauſſa, inconſulto Principe, vel domino ſupremo. Videtur namque ex ſupradictis relinqui illuſſoriam, atque fruſtraneam eſſe prædictam differentiam communiter approbatam: ſiquidem iudices pedanei, *De los lugares y aldeas ſubjetas a la cabeça de la juriſdicion:* nullam iuriſdictionem habent ad cognoſcendũ de cauſſis criminalibus, ſed tantum ad primam informationem criminis faciendam, reoſque capiendi, & ſtatim denuntiandi, & remittendi cum actis ad iudicem maiorem, cui ſubſunt. Reſpondemus, nullum locum habere, nec veram eſſe, aut procedere poſſe præfatam communem differentiam, vt prædiximus.

37 Ex † tamen retenta verificari poterit in iudicibus ordinarijs, vel delegatis a Principe, cauſſarum criminalium reſtrictam, & limitatam habentibus poteſtatem, atque facultatem circa deciſionem, & definitionem cauſſarum, vel certæ cauſſæ, nempe vt ſententiam diffinitiuam in cauſſa non proferant, ſine prævia, conſultatione Principis, vel alterius ſupremi iudicis, a quo ſibi confertur ea iuriſdictio, tunc enim minime poterunt etiam ex cauſſa minuere pœnam iuris ordinariam, niſi Principem ipſum conſulant, & ideo merito Clarus *vbi ſupra, in verſ. caueant autem.* & poſt eum Menoch. *num. 17.* admonent iudices etiam in caſibus, in quibus id poſſunt, ne ſine iuſta cauſſa, & a iure approbata id faciant, ne aliquid eis deterius contingat: incurrunt enim infamiam, & debent puniri eadem pœna, ſi ſine iuſta cauſſa minuant, vel augeant, pœnam ordinariam, *vt ſupra diximus.*

Superiora declarantur primo, vt habeant etiam locum in conſuetudine, hoc eſt, in pœnis conſuetudina-
38 riis: † Licet enim iudex non minus in pœnis imponendis ſeruare debet loci conſuetudinem, quam leges, ſeu ſtatuta, *vt in l. ſiquis reum. ff. de cuſtod. reo. & in l. 1. ibi plectendi conſuetudo. & ibi Ioan. de Platea in 2. notab. c. de peti. & in authent. ſub mus. vbi Bald. in vltim. notab. C. de iudic. & in l. ſaccularij §. ſunt quædam ff. de extraordinar. crimin. & in §. primo. Inſtit. de offi. io iud. gloſſa in l. hodie ff. de pœn & in lege, ſi Barſatorem, C. de fideiuſſor. Imola, Panormitan. Felin. & communiter Doctores, in cap. de cauſſis. de officio d legat. teſte Farinacio dicta quæſtione. 17. num. 18.* vbi alios plures citat:
39 † Attamen, ſicut ex cauſſa iure approbata, recedere poteſt a pœnis legalibus, & ſtatutarijs, *vt ſupra reſoluimus,* poterit etiam, eadem iuſta ſubſiſtente cauſſa, recedere a pœnis conſuetudinarijs. Ita tamen gloſſ. *in dict. l. hodie ff. de pœn. Abb. in dict. cap. de cauſſis in fin. & ibi Decius num. 14. Felin. in cap. inquiſitionis, column. 5. ſuper gloſſ. in verbo alioquin de accuſat. Matheſil. ſingul. 48. Tiraquellus de pœnis temper. in præfatione, numero 19. Iacob. Nouell. in regula 41. limitatione. 1. Menchac. libr. 1. controuerſ. illuſtr. cap. 14. numero 4.* & hoc dici, poteſt eſſe communiter receptum, *ſecund. Farinacium vbi ſupr. dict. quæſtion. 17. numero 18. ad finem.*

Secundo vt procedant, volente hæc facere iudice, 40
hoc eſt, vt ſi velit, poſſit pœnas moderari in caſibus, in quibus data eſt facultas iudicibus, recedendi a pœnis legalibus expreſſis: ſi vero noluerit eas moderari, id quoque facere poſſit, ideſt, non moderari, ita vt ob id conueniri nequeat in ſyndicatu, nec ab eo poſſit ob hoc appellari, *ſecundum Felin. in dict. cap. qualiter, & quando el 2. ſub numero 43. de accuſation.* quem, & alios allegans, ſequitur Auendan. *dict. cap. 16. Prat. numero 11.* vbi, & *in numeris ſequentib.* refert aliquos caſus fallentiæ, in quibus præciſe tenetur iudex minorare pœnam ordinariam, prout eſt in minore 17. annor. *vt in l. 8. titul. 31. part. 7.* Item quando punitur crimen culpa commiſſum, & non dolo: de neceſſitate namque eſt tunc minoranda pæna, *vt in leg. 1. titul. 31. & partita. 7.* & ſic de alijs, *vt ibi per Auendan.*

Tertio † declarantur ſuperiora, vt procedant in pœ- 41
na ordinaria, quæ non eſt parti applicanda: ſecus alias ſi pœna eſſet parti applicata propter damnum, vel intereſſe: tunc namque iudex non poterit eam, inuita parte, minuere, veluti ſi lege, vel ſtatuto caueatur, vulnerantem puniri pœna ducentorum, quorum centum Fiſco, aliud vero centum vulnerato applicentur, iudex non poterit iſto caſu pœnam dicto vulnerato debitam, eo inuito, remittere, vel minuere, *gloſſ. in l. venia.* & ibi communiter notant omnes, præſertim Decius, *num. 9. C. de in ius voc.* refert, & ſequitur, plures allegans, Menoch. *de arbitrar. iudicum. libr. 1. quæſtio. 96. numer. 1. & 2.* & illa gloſſ. eſt ab omnibus communiter recepta *ſecund. Director. iudic. Eccleſ. 2. part. cap. 11. numero 18.* vbi quod etiam in foro conſcientiæ obtinet, *ſecundum Dominic. a Soto libro 4. de iuſtit. & iur. quæſtion. 4. articul. 4. & late per Menoch. vbi ſupra:* eandem ſententiam cum gloſſ. *in dict. l. venia.* communem teſtatur D. Sahagun. *in dict. cap. at ſi clerici § de adulterijs numero 48.* vbi quod ſi de facto minuat iudex, peccat mortaliter, & ad reſtitutionem tenetur *ſecundum Thom. Grammatic. & Menoch. quos ibi citat:* eandem communem profitetur, plures allegans, Farinacius *dict. quæſtion. 16. numer. 71.* vbi etiam quod ſi Princeps de plenitudine poteſtatis pœnam hanc remiſerit, tenetur illam de ſuo proprio parti læſæ reſtituere, & aliter faciendo, peccat mortaliter *ſecundum Grammaticum conſil. 34. num. 2. & Soto vbi ſupra.*

Quarto † declarantur, vt procedant etiam in iudice 42
Eccleſiaſtico, qui proculdubio poterit etiam canonicas pœnas moderari, quando aliqua iuſta cauſſa ſubeſt ex iis, quas Doctores ſcribunt, propter quas pœnæ de iure ciuili, etiam ordinariæ, moderari poſſunt, dum tamen hoc faciant in ipſa ſententia, *ita Bernard. Diaz de Lug. in practic. crimin. dict. cap. 144. num. 1. & ibi eius Additio.*

Quinto † declarantur, vt procedant ante ſententi- 43
am in ipſo actu pronuntiationis ſententiæ: ſecus vero poſt ſententiam latam, vt habet communis opinio ſupra relata gloſ. Bart. & omnium *in dict. l. quod ergo §. pœna grauior, verb. onerauſſet ff. de his qui notant. infam.* cõmunis vt in ſpecie teſtatur, cum aliis Iul. Clarus *vbi ſupr. dict. quæſtion. 85. verſicul. vlterius quæro, ibi ſcias etiam, & Sahag. vbi ſupr. numr. 45* & plures referens Farinac. *vbi ſupr. d. quæſt. 17. numero 6.* & diximus ſupra: & optime Bobad. *lib. 4. de ſu Polit. de Corregidores, cap. 5. num. 67.* vbi admonet iudices ne vlla ratione hoc faciant poſt ſemel pronuntiatam ſententiam, nec etiam ex cauſſa nullitatis, niſi quoad partem ſibi tangentem, & hoc abſq; pacto præ-
uio, quo ad partem vero Fiſco tangentẽ minime. † De- 44
mulcta vero vel pœna, an ex cauſſa paupertates remitti poſſit, poſt ſententiam iure communi, & Regio noſtro attento, alibi egimus, & ſupra etiam remiſſiue, & in ter-

minis partem affirmatiuam, attenta *leg. 4. titul. 22. partit. 3.* tamen ibi Gregor. Lopez, *verb. pœna,* & Auendan. *cap. 7. Prat. numer. 7. in verſicul. quod limita. lib. 1.* & Gomezius de Leon *in ſua centur. quæſt. 48. numer. 4.* vbi ait ita practicari, quos refert, & ſequitur Bobadill. *en ſu Politica de Corregidores, lib. 4. c. 5. n. 68.*

45 Diſpẽſatio † tamen, quæ iure permittitur, & per Fiſcũ clericis iam pœnitentibus pro adulterio, & aliis minoribus criminibus, fieri poteſt, lata depoſitionis ſententia pro arbitrio Epiſcopi, *vt in dict. §. de adulterijs,* quem text. in hoc bene expendit, ita obſeruans cum alijs pluribus contra Bald. & Aretin. D. Sahagun, *vbi n. 11. cum ſeq.* etiam contradicente accuſatore.

46 Ex † quibus fit, vt quamuis Epiſcopus poſſit ex cauſſa in pœnis Fiſco applicandis, quando ſententiam pronuntiat, pœnam minuere, vt patet ex præcedenti reſolutione communi, & in terminis tenet D. Sahagun *vbi ſupra, numer. 48.* Nihilominus tamen pœnam ſententia deſignatam, remittere, nec reſcindere poteſt, argumento regulæ vulgaris. *l. Paulus 42. & l. iudex poſteaquam 55. & l. cum quærebatur 62. ff. de re iudic. l. Diui fratres. 27. de pœnis l. 2. C. de ſentent. ex peric. recit.* Remittere enim ad Principem duntaxat pertinet ex *d. l. Diui fratres:* ita gloſſ. *in dict. §. pœna grauior, verbo, onerauſſet, melior. verſ. corrigendi in dict. l. 2. C. de ſentent. ex peric. recit.* communis ſecundum D. Sagahun *in dict. §. de adulterijs, numero 50. & 51.* vbi plures allegat, & quod hæc receptiſſima ſunt, quando præcedit accuſatio.

47 Secus, † quando ex inquiſitione reus de crimine damnatur, quia tunc de iure canonico, locus eſt moderationi pœnæ, & delinquens mitius punitur, *vt in cap. vt inquiſitionis 1. in princip. de accuſat. & ibi Abbas. 1. column. notab. 1. Felin. notab. 5. idem Abb. in cap. qualiter, & quando il 2. numer. 10. de accuſat. & ibi cæteri Doctores Anton. Gom. 3. tom. var. reſol. 6. 1. n. 31. & alios referens, Sahagun, vbi ſupra num. 54.*

48 Limitatur 1. † hæc ſententia, quando reus confitetur delictum in iudicio inquiſitionis, quia tunc poterit pœna ordinaria puniri, qui puniri ea deberet per viam accuſationis. Ita tenent communiter DD vt ex Cardinal. Alexandrino hoc dicente, refert Iulius Clarus *in practica criminis §. fin. quæſt. 60. in verſ. poteſt etiam,* vbi etiam refert Bero. dicentem, hanc eſſe communem opinionem.

49 Limitatur 2. † quando iudex procedens ex officio per viam inquiſitionis inuenerit plene probatum delictum: poteſt enim tunc, & tenetur imponere pœnam ordinariam delicti. *leg. 2. verſ. 1. C. de abolit.* & probat latius Anton. Gomez *vbi ſupr.* & omnes fatentur *ſecundum Iulium Clarum, vbi ſupr. in verſicul vltimo ſcias.*

50 Limitatur 3. † in crimine notorio: pro eo namque, licet procedatur per inquiſitionem, poteſt nihilominus reus puniri pœna ordinaria, *ita dixit Innoc. in dict. c. qualiter, & quando. quem ſequuntur communiter Doctores, vt ex eodem Cardin. refert Clar. vbi ſupr. item ſcias.*

51 Denique † præfata concluſio de conſuetudine non ſeruatur: nam ita punitur reus, quando iudex procedit ex officio: ſicut quando procedit ad inſtantiam partis, vt inquit quotidie videri in praxi Clarus *vbi ſupr. verſicul. ſcias etiam:* & ſic regulariter iure ciuili, vtcumque procedatur, ſiue ex accuſatione, ſiue ex officio, pœna ſemel pronuntiata a iudice reſcindi non poteſt, nec remitti niſi a Principe, vt modo probauimus, & cenſet Sahagun, *vbi ſupra num. 55.*

52 Sed † ex cauſſa iuridica bene poterit iudex moderari pœnam ordinariam, eamque minuere iuxta præcedentem communem reſolutionem, quæ procedit ſiue ex officio iudex procedat per inquiſitionem, ſiue per accuſationem ad inſtantiam partis, ſecundum Bart. Bald. Iacob. Butrigar. & Salycet. *in l. & ſi ſenior. C. ex quibus cauſſis infam. irrogat.* prout illos refert, & ſequitur Blanc. *in practic. criminal. §. poſtquam vidimus, quæ iudicia ſunt ciuilia, numero 91. cum ſequentibus,* idem tenet Myſinger. *obſeruatione 30. centuriæ. 2. & Menchac. libro 1. controuerſ. illuſtr. cap. 35. numero 4. & Farinac. vbi ſupra, dict. quæſtion. 17. numero 26. aduerſus Hoſtienſ. Abbat. Ananiam, Cardinal. & Soc. in cap. in Archiepiſcopatu de rapto,* & nonnullos alios ab eo ibi relatos, tenentes, quod quando iudex procedit ex officio, & per inquiſitionem contra reum, tunc poteſt pœnas legales, & ordinarias commutare, & minuere: ſecus, ſi procedat per viam accuſationis: ſed horum rationi optime reſpondet Blanc. *vbi ſupra,* ſecundum Farinac. *dict. numero 26.* Eadem enim ratio in vtroque modo procedendi militat ad moderandam pœnam ordinariam ex cauſſa a iure approbata: & quia tam Principum, quam etiam legum imperium, eſt ad proficiendum, non ad nocendum, prout noceret, ſi ex iuſta cauſſa iudici non liceret pœnam temperare legalem, *vt inquiunt Menchaca, & Farinac. vbi ſupra.*

Quinto † principaliter ſuperiora declarantur, vt 53
procedant etiam, quoad pœnas acceſſorias ad pœnam delicti principalis (ſicut eſt infamia, quæ ex illo crimine in conſequentiam oritur vltra alias pœnas) ſicut enim iudex immutat, & diſpenſat pœnas principales, ita etiam diſpenſare, & permutare poteſt pœnam infamiæ. Ita tenet gloſſa *in dict. l. & ſi ſeuerior,* quam ibi ſequuntur Bald. & Salycet. & communiter Doctores teſte Grilland. & eum referente Farinacio *vbi ſupra dict. quæſtio. 17. numer. 20. qui numer. 21.* hoc confirmat ex doctrina Dyni, Cyni, Bart. & aliorum *in l. ſiquis in principio teſtamenti §. miles ff. de legat. 3. & in l. & militibus. C. de teſt. milit.* tenentium, quod licet regulariter iudex non poſſit notario de falſo condemnato infamiam, & exercitium notariatus reſeruare: & reſeruando non per hoc poterit notarius vti arte ſua, & inſtrumenta conficere, *vt per Gandin. in titul. de falſ. numero 30. Bonifac. eodem titul. de falſ. numer. 25. Angel. de malefic. verb. falſario, verſ. quæro aliquis,* prout & illos refert Ioan. Mar. Monticel. *in practic. crimin. regula. 15. numero 142.* non tamen prohibetur iudex id facere, famamque & exercitium notario reſeruare, ſi ita ſibi viſum fuerit ex cauſſa, puta, quia erat paruum delictum, & modici præiudicij, *vt per præfatos Doctores & per Paul. de Caſtro inter conſilia criminalia diuerſorum Zileti conſil. 45. n. 9. vol. 1.* quos refert, & ſequitur Farinac. *vbi ſupra. d. n. 21.*

Sexto, † ſuperiora procedunt etiam in crimine hære- 54
ſis *ſecund. Gandiſalu. in tractatu de hæretic. quæſt. 17. in princip.* quia cum tex. in allegata *l. quid ergo § pœna grauior. ff. de his qui notant. infam.* ſit generalis in omnibus criminalibus, nec in crimine hęreſis reperiatur violata eius diſpoſitio, aut limitata. Ergo debet idem in eo, quod in alijs iudicari, qua ratione idem probat & ſequitur Farinac. *vbi ſupr. n. 22.*

Vltimo adduco in hac materia nouam pragmaticam 55
noſtri Reg. Philip. II. Madriti latam vltimo die Decembris anno 1593. *en que ſe manden guardar las penas contenidas en otras prematicas deſtos Reynos en ella referidas: y en el verſic. Y para que mejor, y mas cumplidamente, &c. ſe manda a las juſticias que executen las penas de las dichas prematicas irremiſsiblemente, ſin diſpenſacion, ni moderacion alguna, ſo pena que de ello ſe les haga cargo particular en las reſidencias que ſe les tomaren de la remiſsion, y negligencia que en ello ayan tenido, y ſean caſtigados con el rigor neceſſario. Y otroſi manda, que no ſe puedan moderar las penas de las dichas leyes, y pragmaticas por los Alcaldes de Corte, ni de las Chãcillerias, ni por los del Concejo, ni Oydores de las Chancillerias, y juezes de las dichas Audiencias en las viſitas*